

ALFREDA PETRULIENĖ

**PANEVĖŽIO MIESTO ISTORINĖS DALIES (31872), SAVANORIŲ a. 12 A. ARCHEOLOGINIŲ
TYRINĖJIMŲ 2011 M.**

ATASKAITA

**PANEVĖŽYS
2011**

TURINYS

ĮVADAS	3
PANEVĖŽIO MIESTO ISTORINĖS DALIES (31872), SAVANORIŲ AIKŠTĖS TRUMPA ISTORIJA	4
PANEVĖŽIO MIESTO ISTORINĖS DALIES (31872), SAVANORIŲ a. 12 A ARCHEOLOGINIAI TYRINĖJIMAI	7
PERKASA Nr. 1	7
PERKASA Nr. 2	9
PERKASA Nr.3	11
PANEVĖŽIO MIESTO ISTORINĖS DALIES (31872) SAVANORIŲ a. 12 A ARCHEOLOGINIŲ TYRINĖJIMŲ 2011 M. IŠVADOS	14
RADINIŲ SĄRAŠAS	16
NUOTRAUKŲ SĄRAŠAS	18
NUOTRAUKOS	21
BRĖŽINIŲ SĄRAŠAS	36
SUTARTINIAI ŽYMĖJIMAI	37
BRĖŽINIAI	39
PRIEDAS Nr.1	50
PRIEDAS Nr. 2	51
ARCHEOLOGINIŲ TYRIMŲ PROGRAMA	52
LEIDIMAS	53
SPECIALIEJI PAVELDOSAUGOS REIKALAVIMAI	54
EKSPONATŲ PRIĖMIMO–PERDAVIMO AKTAS	55

ĮVADAS

Ryšium su Panevėžio miesto istorinės dalies (31872), Savanorių a. 12 A, komercinio pastato projektinės dokumentacijos parengiamaisiais darbais, tarpininkaujant Kultūros paveldo departamento Panevėžio padaliniui, laikantis statybos darbų nekilnojamojo kultūros vertybėje, šios vertybės teritorijoje ar apsaugos zonoje bendrųjų sąlygų, vykdyti archeologiniai tyrimai.

Archeologiniai kasinėjimai ir tyrimai vykdyti sklype Savanorių a. 12 A (kadastro Nr.2701/0020:430), kuris nuosavybės teise įregistruotas Paulinai Razgūnienei ir UAB „Diskontas – turtas“.

Archeologiniai kasinėjimai ir tyrimai buvo atlikti teritorijoje šalia pastato Savanorių a. 12 iš rytų pusės, neužstatytoje, iš dalies asfaltuotoje aikštelėje. Aplinkos rekonstrukcijos ir tvarkymo paruošiamieji darbai sklype, kuris yra šalia mašinų stovėjimo aikštelės, nepradėti. Archeologinių kasinėjimų metu iširtos trys perkastos bendrame 90 m² plote.

Archeologinius tyrinėjimus atliko Panevėžio kraštotyros muziejaus archeologė Alfreda Petrulienė pagal leidimą vykdyti archeologinius tyrimus Nr. 62, išduotu 2011 05 04, , remiantis Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 18 straipsniu ir VU IF magistrantūros studijų archeologijos programos II k. studentas Dovilas Petrulis.

Tyrinėjimų metu fotografavo, braižė Dovilas Petrulis, radinius piešė, fiksavo A. Petrulienė.

PANEVĖŽIO MIESTO ISTORINĖS DALIES (31872), SAVANORIŲ AIKŠTĖS TRUMPA ISTORIJA

Panevėžio miesto įkūrimas siejamas su pirmuoju rašytiniu paminėjimu 1503 metais Lietuvos Didžiojo kunigaikščio Aleksandro dotacijos rašte Ramygalos klebonui¹. XVI a. dešiniajame Nevėžio upės krante, bažnytinėje valdoje, kur buvo 1507 m. pastatyta pirmoji katalikų bažnyčia, senamiestis augo labai lėtai. Miestas labiau plėtėsi kairėje upės pusėje, prie svarbesnių kelių į Ramygalą, Upytę. Amžių tėkmėje susiformavo du savarankiškai, atskirti miško ir upės, vienodo radialinio plano urbanistiniai kompleksai: Senojo Panevėžio miestelis ir Naujasis Panevėžio miestas. Pastarajame ilgiausia buvo Ramygalos gatvė, kuri šiaurinėje dalyje šakojosi į dvi dalis, tarp jų ilgainiui susidarė trikampė aikštė, tapusi kompoziciniu miesto centru².

Jau 1554–1556 m. Panevėžio naujamiestyje buvo Turgaus aikštė, aplink kurią išsidėstė 27 sodybiniai sklypai ir daržai.³ Naujasis Panevėžys plėtojosi apie Turgaus aikštę ir į rytus, dvaro link, kur ilgainiui susiformavo dabartinė Ukmergės gatvė ir mažesnių gatvelių tinklas. Panevėžio naujamiesčio plėtra pastebima XVI a. antroje pusėje, kai miestas tapo Upytės pavieto centru, kai pradėjo veikti pavieto seimeliai, žemės bei pilies teismų sesijos, kur buvo tvarkomi kitokie administraciniai valstybės pareigūnų reikalai. Miesto valdytojai nepakankamai rūpinosi jo augimu, nesugebėta gauti svarbiausių miestui – magdeburginių teisių.

Panevėžys pirmą kartą pažymėtas Jano Portacijaus žemėlapyje 1573 m⁴.

XVIII a. Panevėžyje įkurtas pijorų vienuolynas: netoli Panevėžio centro, trikampės aikštės (dabar Nepriklausomybės aikštė) vakarų šone pastatytas vienuolyno korpusas, bažnyčia ir kolegija. Naujieji statiniai ankstesnio miesto plano nepakeitė, tačiau paryškino centrą, padidino Turgaus aikštės svarbą.

Pagal 1809 m. inventorių, kuriame aprašyta 205 sklypai su 7 mūriniais ir 156 mediniais namais, prie Turgaus aikštės rytiniame šone tarp Dvaro ir Ramygalos gatvių buvo 9 sklypai, 4 iš jų apstatyti:, apskrities išdinė, viena sudegusi sodyba ir 3 sklypai priklausė šinkoriams). 1809 m. Panevėžyje gyveno 702 žmonės, tarp jų – 277 žydai ir 29 karaimai. Matyt, dar tais pačiais metais pagausėjo karaimų Panevėžyje, nes Naujamiesčio dvaro ir miestelio savininkas E. Karpis išvarė juos iš savo valdų. Tarp miesto gyventojų 1809 m. buvo 69 žemdirbiai, 32 prekybininkai ir 36

¹ O. Maksimaitienė, Pirmosios žinios apie Panevėžio miestą, *Lietuvos Mokslų Akademijos darbai. Serija A* (toliau MADA), Vilnius, 1961, t. 2, p. 125–131.

² A Miškinis, Panevėžys, *Kultūros barai*, 1976, Nr. 8, p. 20.

³ R. Ragauskienė, Panevėžys XVI–XVIII a., *Panevėžys nuo XVI a. iki 1990 m.*, Panevėžys, 2003, p. 47.

⁴ Ten pat, p. 69.

amatininkai. Privačių karčiamų nebuvo – jos priklausė išdui arba miestui⁵. 1871 m. Dvaro gatvė gavo Ukmergės pavadinimą. Ilgainiui miestas išaugo, senuosius medinius pastatus palaipsniui keitė mūriniai statiniai, ypač po gaisrų (1831, 1844, 1881, 1884 m.).

1872 m. sudarytas ir patvirtintas pirmasis projektinis Panevėžio planas (autorius P. Merkulovas). Derinantis prie pagrindinių miesto gatvių ir svarbiausių pastatų, teritorija suskirstyta nedideliais, gana taisyklingais kvartalais, kurių iš viso numatyta 55. Naujai suprojektuota 20 gatvių. Pagal 1871–1972 m. plano projektą Panevėžio miesto didžioji dalis buvo statoma laikantis būdingos to meto Rusijos miestams planavimo schemas.

Iki 1820 metų Panevėžio miesto gatvės buvo negrįstos. Dėl miesto aplinkos tvarkymo buvo išleistas apskrities valdybos įsakas, pagal kurį atvykstantys į turgų valstiečiai privalėjo atvežti po keletą akmenų arba mokėti grindinio mokestį. Gatvės pradėtos grįsti 1826 m. 1839 m. jau buvo išgrįsta Turgaus aikštė ir 10 aplinkinių gatvių. Intensyviausiai miesto gatvės tvarkytos XIX a. pabaigoje – XX a. pradžioje. 1906 m. Panevėžyje iš 30 gatvių jau buvo grįstos 24 gatvės. Ne visur šis darbas buvo kokybiškas.

Neturtingiausias miesto kvartalas rytinėje Turgaus aikštės pusėje buvo vadinamas Slabada. Čia siaurose ir negrįstose gatvelėse ir skersgatviuose buvo susigrūdusios dauguma neturtingų žydų lūšnų. Nešvarumai į šią teritoriją atitekėdavo ir iš Ramygalos gatvės bei Turgaus aikštės, o Sirupiu pasiekdavo Nevėžį. 1891–1892 m. Sirupio vaga buvo išvalyta, sutvirtinti šlaitai ir situacija kuriam laikui pagerėjo. Bet 1908 m., ruošiantis choleros epidemijai, Slabada vėl pripažinta potencialiu ligos židiniu. 1909 m. Slabados teritorija miesto lėšomis išgrįsta, o 1911 m. gubernijos administracija joje įrengė kanalizaciją.⁶

Geriamasis vanduo mieste buvo semiamas iš šulinių. 1904 m. mieste jau buvo du arteziniai šuliniai, o 1909 m. nutarta įrengti dar tris artezinius šulinius: Turgaus aikštėje, Ramygalos ir Ukmergės gatvėse. Dar prieš I-jį pasaulinį karą susirūpinta nutiesti vandentiekį, tam reikalui 1912 m. buvo skirta lėšų iš miesto biudžeto, o vandentiekio projektą parengti ėmėsi inžinierius M. Dūda⁷. Per I-jį pasaulinį karą didesnioji Panevėžio miesto dalis (180 namų) sudegė. 1923–1926 m. parengta per karą sudegusio miesto dalies atstatymo ir išplėtimo projektinė schema. Panevėžys tapo respublikinio pavaldumo miestu.

⁵ A. Miškinis, Panevėžio urbanistinė raida iki 1871–1872 m., *Panevėžio istorijos fragmentai*, Panevėžys, 1993, p. 27.

⁶ A. Astramskas, Po dvigalvio erelio ženklų (XIX a.–XX a. pr.), *Panevėžys nuo XVI a. iki 1990 m.*, Panevėžys, 2003, p. 160.

⁷ Ten pat, p. 161.

Buvęs Slabados kvartalas 1929 m. inžinieriaus M. Stanevičiaus sudarytame miesto plane įvardintas Gedimino aikšte (sovietmečiu buvo: Keturių komunarų, dabar Savanorių aikštė). Turgaus aikštė tapo Laisvės aikšte, iš kurios rytų kryptimi vedė trumpos gatvelės: Sinagogos, Jungiamoji, Fromo –Gužučio, Amatų (pastaroji vėlesnių rekonstrukcijų pasėkoje tapo Vilniaus gatvės tęsiniu). Nuo Fromo –Gužučio gatvės ties ješiboto pastatu šiaurės kryptimi atsišakojo Rabino Icelio gatvė.

II-jo pasaulinio karo pabaigoje Vermachto armijai besitraukiant iš Panevėžio buvo sunaikinta 13 pramonės įmonių, nukentėjo ir centrinės miesto dalies pastatai. Laisvės aikštės planas beveik nepakito, bet vėliau, rekonstrukcijų metu, jos aplinka pasikeitė, nes mažaukščiais gyvenamaisiais namais apstatytose buv. Slabados gatvelėse po Antrojo pasaulinio karo ir žydų genocido liko tuščių erdvių.

Keturių komunarų aikštė su buv. Fromo – Gužučio gatve pietiniame jos pakraštyje, kur išlikę XIX–XX a. pr. mūriniai pastatai (į rytų pusę nuo šių namų suformuotame sklype 2011 m. vykdyti archeologiniai kasinėjimai), po 1990 m. Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo pavadinta Savanorių aikšte. Dabar centrinėje jos dalyje įsikūrusi miesto autobusų stotis.

PANEVĖŽIO MIESTO ISTORINĖS DALIES (31872), SAVANORIŲ a. 12 A
ARCHEOLOGINIAI TYRINĖJIMAI

2011 m. Panevėžio miesto istorinės dalies (31872). Savanorių a. 12 A archeologiniai tyrimai vykdyti sklype, kuriame ruošama statyti komercinės paskirties pastatą. Sklypas (kadastro Nr.2701/0020:430) nuosavybės teise įregistruotas Paulinai Razgūnienei ir UAB „Diskontas – turtas“. Jo bendras plotas – 323 m². Šis sklypas suformuotas neužstatytoje teritorijoje. 1939–1940 m. Panevėžio miesto ortofoto nuotraukoje, kurioje užfiksuoti visi miesto centro, taip pat ir Fromo – Gužučio gatvės (dabar Savanorių a. pietinis pakraštys) statiniai, – suformuotame ir tyrinėtame Savanorių a. 12 A sklype pastatų jau nematyti. Kadangi praūžus I-ojo pasaulinio karo negandoms, gaisrams, šioje miesto teritorijoje, pietiniame Gedimino aikštės pakraštyje žydų bendruomenė 1926 m. pastatė naują pastatą ir įkurdino žydų dvasinę seminariją – ješibotą, jo artumoje, gal būt, laikinai buvo likusi laisva, neužstatyta erdvė, o tas laikinumas tęsėsi iki šių dienų. Kad šioje miesto teritorijoje amžių bėgyje buvo gyvenama, o minėtas laikinumas užsitęsė dėl istorinių aplinkybių, parodė 2011 m. archeologiniai tyrinėjimai.

2011m. archeologinių kasinėjimų metu ištirtos trys didelės, 3x10 m dydžio perkastos bendrame 90 m² plote, būtent toje vietoje, kur numatoma pastatyti komercinį pastatą. Tyrinėjimų teritorija vakariniu galu remiasi į pokario laikotarpyje rekonstruotą mūro pastatą Savanorių a. 12, šiaurinėje sklypo pusėje palei šaligatvį auga didelių liepų eilė, o iš pietų ir pietryčių supa asfaltuotas kiemas – mašinų stovėjimo aikštelė. Prieš pradėdant archeologinius kasinėjimus sklype Savanorių a. 12 A didesnėje jo dalyje teko technikos pagalba nuimti asfalto dangą.

PERKASA Nr. 1

Pirmoji 3x10 m dydžio perkasa, kaip ir kitos dvi perkastos orientuotos šiaurės–pietų kryptimi (tiksliau – 5° šiaurės rytų kryptimi) prisilaikant Savanorių a. 12 pastato krypties. Perkasa pažymėta 10 m atstumu nuo mūrinio pastato Savanorių a. 12 rytinio galo, 1,8 m atstumu nuo šaligatvio aikštės pakraštyje, tiriamos teritorijos šiauriniame krašte. Kraštinė iš šiaurės pietų kryptimi pažymėta skaičiais 1–10, o kraštinė iš vakarų link rytų – raidėmis A, B, C.

Tyrinėjimų pradžioje buvo nuimta asfalto dangą, kuri dengė beveik visą perkastos plotą, visas tiriamos teritorijos žvyruotas paviršius iki 5–10 cm gylio išlygintas, nustumdant asfalto dangos, nelygios velėnos likučius. Po asfaltu ir velėna pasirodė užpildo žvyro, susimaišiusio su skalda ir smėliu, sluoksnis, ypač pietiniame perkastos gale. Perkastos 1–6 A,B,C kvadratuose po žvyruotu perkastu sluoksniu 15–20 cm gylėje atkastas sunkiai įveikiamas raudonų, degtų plytų duženų, sumišusių su perkastu moliu, žvyru sluoksnis. Perkastos rytiniame pakraštyje, 4–6 C

kvadratuose, plytų mūro griuvėsių liekanos išskleistos paviršiuje 10–30 cm gylyje. Perkastose, judintose žemėse viršutiniame grunto sluoksnyje atkasta keletas nedidelių, iki 10–15 cm skersmens, pavienių lauko akmenų, o 5 A, B kvadratuose pilkšvame žemės grunte, kur pavieniui prisimaišę degėsių ir medienos angliukai, 50–55 cm gylyje atkasta viename lygyje paklotų, bet jokių skiedinių tarpusavyje nesurištų, laisvai išdėliotų lauko akmenų grupė. 90x60 cm plotelyje išdėliotų vidutinio dydžio akmenų klojinys, susidarė iš dviejų eilių: vienoje eilėje – 3, kitoje išdėlioti 4 akmenys. Tyrimų eiga parodė, kad tai netaisyklingo stačiakampio formos, nutolusi nuo perkastos vakarinės sienelės per 70 cm, krosnies pado liekana. Šalia šių akmenų ir giliau grunte pastebėta pelenų, medžio anglių, keramikos šukių, apdegusių geležinių vinių.

Perkastos 1 C kvadrato 50 cm gylyje ties rytine senele atidengtas stambus namo pamatų akmuo, kurį užfiksavę palikome nejudintą. Kitas 25 cm skersmens lauko akmuo atkastas 105 cm gylyje, 2 C kvadrato visiškai prie sienelės, atrodė, kad šis nustumtas nuo pamatų, išjudintas. Tiriant perkasoje kultūrinį sluoksnį, pamatų akmenys palikti jų radimo vietose.

Perkastos pietiniame gale įstrižai per visą perkasą, 45° kampu nuo rytinės perkastos sienelės, 7, 8, 9 A, B, C kvadratuose, jau nuo 30–40 cm gylio fiksuotas komunikacijų trasos ruožas, kur grunto paviršiuje užpiltas gelsvas smėlis buvo visiškai švarus tik gilesniuose sluoksniuose gausėjo molžemio su dumblo ir puvesių priemaišomis. Nuotekų vamzdis paklotas komunikacijų griovio dugne, 180–200 cm gylyje. Perkastos pietiniame gale, 9,10 A, B, C kvadratuose kasant gilyn po žvyruotu 15–20 cm sluoksniu gruntas tamsėjo, perkastose žemėse gausėjo perkasto, tamsiai pilkšvo molžemio su puvesių priemaišomis. Buitinių šiukšlių ar kitokių radinių beveik nepasitaikė, išskyrus keletą molinių dubenėlių šukių, gyvulių kaulų.

Perkastos šiauriniame gale 1–3 A, B, C kvadratuose atidengiamas gruntas buvo permaišytas: po žvyruotu su gausiomis plytų duženomis sluoksniu 20–50 cm gylyje palaipsniui atsidengė tamsėjantys su molio, degėsių, pelenų priemaišomis prisotinti sluoksniai. 2 A, B kvadratuose, 138 cm gylyje išsiskyrė pailga, netaisyklingos formos ypač tamsios žemės dėmė, kurioje pastebėti supuvusių lentų, medienos (raštelio) likučiai. 1–5 A,B,C kvadratuose tamsus 50–140 cm gylyje intensyvus kultūrinis sluoksnis pasižymėjo XVIII a. pabaigai ir XIX a. pradžiai būdingais radiniais: gausiomis molinių puodų, dubenėlių (72 pav.), fajansinių indų su garsios Rusijoje Kuznecovo manufaktūros ženklais (įspaudais) šukėmis, (19 pav.) metalinių dirbinių fragmentais. Ir šiame sluoksnyje pastebėta įsimaišusių raudonų plytų duženų, gyvulių kaulų, stiklinių butelių šukių. (13 pav.) Gruntas būdingas gyvenamojo namo griuvėsiams pastebimai perraizgytas greta augančių didelių liepų šaknimis (medžiams gali būti per 70–80 metų).

Tamsiame pilkšvos žemės sluoksnyje su negausių pelenų priemaišomis, 2 C kvadrato, 128 cm gylyje, šalia pamatų akmens surinkta keletas nedidelių, tamsių, aptrupėjusių storasienio puodo šukių, jos išsiskyrė iš daugumos rastų žiestų, glazūruotų ar ornamentuotų piešiniais indu šukių.(75,76 pav.) Pirmoje perkasoje fiksuotas iki 1 m storio kultūrinis sluoksnis, kuris 7, 8, 9 A, B, C kvadratuose visiškai suardytas kasant komunikacijų trasą.

Ižemis pirmoje perkasoje atkastas 150 cm gylyje, komunikacijų trasos gylis – 200 cm. Perkastos dugne atidengtas gelsvas, smėlėtas, su molio intarpais, nejudintas gruntas.

PERKASA Nr. 2

Antroji 3x10 m dydžio perkasa, kaip ir kitos dvi perkastos, orientuota šiaurės–pietų kryptimi (tiksliau – 5° šiaurės rytų kryptimi) prisilaikant Savanorių a. 12 pastato ir visų trijų tyrinėtų perkasų krypties. Perkasa iškasta 16 m atstumu nuo mūrinio pastato Savanorių a. 12 rytinio galo, 1,8 m atstumu nuo šaligatvio aikštės pakraštyje, ir 3 m atstumu nuo 1-osios perkastos rytinės kraštinės, tiriamos teritorijos rytiniame šone. Kraštinė iš šiaurės pietų kryptimi pažymėta skaičiais 1–10, o kraštinė iš vakarų link rytų – raidėmis A, B, C.

Tyrinėjimų pradžioje buvo nuimta asfalto danga, kuri dengė visą perkastos plotą, visas tiriamos teritorijos žvyruotas paviršius iki 5–10 cm gylio išlygintas, nustumdant asfalto dangos likučius. Po nuardytu asfaltu atidengtas užpildo žvyro, susimaišiusio su skalda ir smėliu, gruntas. Pietiniame perkastos gale, 9–10 A, B, C kvadratuose po žvyruotu perkastu sluoksniu 15–20 cm gylyje palaiptams atidengtas išlikusio iš XX a. pradžios akmeninio grindinio, vadinamo bruku, fragmentas. Brukas paklotas iš smulkių ir vidutinio dydžio, iki 15–18 cm skersmens, lauko akmenų, kurie tarpusavyje skiediniu nesutvirtinti, grindiniui naudoti akmenys netašyti, skirtingų dydžių ir formų, grindinio paviršius pasirodė nepakankamai lygus, gal būt dėl to, kad prieš asfaltuojant teritoriją ji buvo lyginta, važinėjo sunki technika ir bruko liko tik fragmentai. Tai patvirtina ir atidengto klojinio yrantis, nukastas pakraštys tiek 2-oje, tiek 3-oje perkasose. Atkastą grindinio ruožą, kaip bendrą šimtmečio senumo kiemo dangos vaizdinį, pietiniame perkastos gale neardėme.(26 pav.)

Šalia grindinio perkastos 7–9 kvadratuose, 15–25 cm gylyje, smėlėtame grunte aptikta nemažai išjudintų, atsitiktinai į gruntą įsimaišiusių nedidelių lauko akmenų. Iki 50 cm gylio šiame perkastos ruože smėlėtas gruntas palaiptams sunkėjo, atverdamas rausvą, molingą, neperkastą įžemį 60–70 cm gylyje.

Sunkiai įveikiamas kietas skaldos, raudonų degtų plytų duženų, sumišusių su perkastu moliu, žvyru sluoksnis 20–45 cm gylyje atkastas 2-os perkastos 1–6 A, B, C kvadratuose. Perkastos viduryje, 4–6 A, B, C kvadratuose plytų mūro griuvėsių liekanos išskleistos paviršiuje 10–25 cm gylyje (23 pav.). Perkastose, judintose žemėse viršutiniame grunto sluoksnyje atkasta keletas nedidelių, iki 10–15 cm skersmens, pavienių lauko akmenų, o 1, 2 A, B kvadratuose jau pilkšvame žemės grunte, kur pavieniui prisimaišę degėšiai ir medienos angliukai, 50 cm gylyje atidengta viename lygyje paklota, stambių ir vidutinio dydžio lauko akmenų pamatų eilė. Šis 50x40 cm dydžio, o tarpuose paklotų mažesnių lauko akmenų pamatų klojinys buvęs tvirtintas kalkių skiediniu, kuris iš paviršiaus stipriai ištrupėjęs, kai kurie pamatų akmenys išjudinti, nuriedėję, gal būt, nustumdyti lyginant neužstatytos teritorijos griuvėsius pokario laikotarpiu, kai aikštelė buvo ruošiama asfaltavimui. Toks nuriedėjęs stambus pamatų akmuo fiksuotas 2A kvadrato 60 cm gylyje, bet tyrimų eigoje jis buvo iškeltas, nes toje vietoje buvo atidengiama nedidelio rūšio patalpa, kurioje, 160 cm gylyje buvo išlikusios medinės grindys.(32 pav.) Pastebėta, kad visas tyrinėtos teritorijos grunto paviršius iki 50 cm gylio ypač sumaišytas, judintas, kultūrinis sluoksnis nuardytas.

Perkastos 4 A kvadrato 50 cm gylyje ties vakarine sienele atidengtas stambus, su keliais šalia paklotais mažesniais akmenimis namo pamatų akmuo, kurį užfiksavę palikome nejudintą. Kiti pamatų akmenų dariniai tame pačiame gylyje atkasti 6 A ir 7 A kvadratuose. Tiriant perkasoje kultūrinį sluoksnį, pamatų akmenys palikti jų radimo vietose.

Perkastos šiaurinėje pusėje 1–5 A, B, C kvadratuose atidengiamas gruntas po plytų duženų sluoksniu buvo tamsus, jame gausiai įsimaišę buitinių atliekų likučiai: keletas vilnono audinio skiaučių, odinis, vyriškas, nudėvėtas batas, metalinė saga, sunkiai atpažįstami surūdiję, sunykę daiktai, tokie kaip peilio geležtė, žibalinės lempos dagtis ar žalvarinis ornamentuotas, 3x27cm dydžio (gal knygos viršelio) apkaustėlis. 4 A kvadrato, 35 cm gylyje rasta carinės Rusijos moneta su 1870 m. data. Šioje perkastos dalyje, matomai buvusio gyvenamojo namo vidinėje erdvėje, nenatūraliai susisluoksniavusiame fiksuotame kultūriniame sluoksnyje nuo 50 iki 160 cm gylio ypač gausu keramikos šukių. Rasta juodos keramikos indų, ir degtų, žiestų, glazūruotų ir neglazūruotų puodinių, ąsočių aliejui ar balzamui (68 pav.), alui, pienui, puodų, puodelių, storasienių dubenėlių ir šimtus kitokių smulkių šukių.(79-88 pav.) Šie indai buvę daugiausia moliniai, glazūruoti, raštuoti, ornamentuoti. Gausu ir fajansinių indų: lėkščių, lėkštučių, dubenėlių, porcelianinių lėkštučių, arbatinukų, puodukų šukių, kai kurios pažymėtos įspaudais, spalvotos.(73 pav.) Iš jų išsiskiria koklio šukė (70 pav.). Koklis buvo padengtas balta glazūra, jo paviršiuje iškiliumi bareljefu pavaizduota jaučio galva. Šukė, rasta perkastos 3B kvadrato, 75 cm gylyje. Šiame perkastos kultūriniame sluoksnyje pastebėta ir daugiau balta

glazūra padengtų krosnies apdailos plytelių šukių, bet šios neturėjo jokių piešinių. Beje, tarp daugelio keramikos, stiklo indų ir butelių šukių 2-oje perkasoje rastos kelios molinių, ornamentuotų iškilium augaliniu ornamentu, bet neglazūruotų koklių šukės (69 pav.) Ir šiame sluoksnyje pastebėta įsimaišiusių raudonų plytų duženų, gyvulių kaulų, geležinių vinių, surūdijusių geležinių ir kitokių dirbinių liekanų. Tai tipiškas gruntas, būdingas XVIII a. pab.–XIX a. gyvenamojo namo griuvėsiams.

2-oje perkasoje, 2 B, C kvadratuose, 140–145 cm gylyje pradėjus valyti atkasamo buvusio 110 m pločio rūšio medines grindis (išliko 6 vakarų – rytų kryptimi paklotos lentos) iš perkastos R sienelės ėmė sunktis gruntinis vanduo, kurį teko išsemti. Reikia pastebėti, kad ši vietovė pakankamai žema, nes per ją netoliese tekėjo link Nevėžio Sirupio upelis, XX a. kanalizuoatas.

Įžemis 2- oje perkasoje atkastas skirtinguose gyliuose: 1–4 A, B, C kvadratuose – 160 cm gylyje, 5–6 A, B, C kvadratuose 90–95 cm gylyje, 7, 8 A, B, C kvadratuose po pilkšvu molingu sluoksniu įžemis fiksuotas atitinkamai 70–80 cm gylyje. Perkastos dugne atidengtas rusvas priemolio nejudintas gruntas.

PERKASA Nr.3

Trečioji 3x10 m dydžio perkasa, kaip ir kitos dvi perkastos, orientuota šiaurės–pietų kryptimi (tiksliau – 5° šiaurės rytų kryptimi) prisilaikant Savanorių a. 12 pastato ir visų trijų tyrinėtų perkasų krypties. Perkasa iškasta 13 m atstumu nuo mūrinio pastato Savanorių a. 12 rytinio galo, 1,8 m atstumu nuo šaligatvio aikštės pakraštyje, tarp pirmosios ir antrosios perkasų, tiriamos teritorijos centrinėje dalyje. Kraštinė iš šiaurės pietų kryptimi pažymėta skaičiais 1–10, o kraštinė iš vakarų link rytų – raidėmis A, B, C.

Tyrinėjimų pradžioje buvo nuimta asfalto danga, kuri dengė visą perkastos plotą, visas tiriamos teritorijos žvyruotas paviršius iki 5–10 cm gylio išlygintas, nustumdant asfalto dangos likučius. Po nuardytu asfaltu atidengtas užpildo žvyro, susimaišiusio su skalda ir smėliu, gruntas. Pietiniame perkastos gale, 9–10 B,C kvadratuose po žvyruotu perkastu sluoksniu 15–20 cm gylyje palaiptiui atidengtas išlikusio iš XX a. pradžios akmeninio grindinio, vadinamo bruku, fragmentas. Brukas paklotos iš smulkių ir vidutinio dydžio, iki 15–18 cm skersmens, lauko akmenų, kurie tarpusavyje skiediniu nesutvirtinti, grindiniui naudoti akmenys netašyti, skirtingų dydžių ir formų, grindinio paviršius pasirodė nepakankamai lygus, gal būt dėl to, kad prieš asfaltuojant teritoriją ji buvo lyginta technika ir bruko liko tik fragmentai. Be to šis grindinys galutinai suardytas tiesiant komunikacijų trasą, kuri perkasą Nr 3 kirto kampu per 9–10 A, B

kvadratus (komunikacijų griovyje esantis nuotekų vamzdis 3-oje perkasoje neatkastas) . Todėl šioje perkasoje lauko akmenų grindinio liko tik nedidelis lopelis 9,10 B,C kvadratuose. Atkastą grindinio ruožą, kuris buvo atidengto bruko fragmento 2- oje perkasoje dalis, neardėme.(64 pav.)

3-os perkamos pietiniame gale, 9–10 A,B kvadratuose šalia apardyto grindinio, 15–25 cm gylyje, smėlėtame grunte aptikta išjudintų, atsitiktinai į gruntą įsimaišiusių nedidelių lauko akmenų. Komunikacijų trasos ruože, nukasus skalda ir žvyru užpiltą po asfaltu sluoksnį, fiksuotas užpiltas smėlio, permaišyto pilkšvo priemolio gruntas. Perkamos 7, 8 A, B, C kvadratuose nuėmus 15–20 cm gylyje plytų duženų, užstumdytą, permaišytą gruntą, iki 50 cm gylio šiame perkamos ruože atkastas pilkšvo, dumblo spalvos sluoksnis, matyt, užpiltas ir paskleistas iškasus komunikacijų griovio dugną. Šiame sluoksnyje pastebėta negausių buitinių šiukšlių likučių, keletas gyvulių (raguočių) kaulų, stiklo duženų. Gilesniame nei 50 cm gylyje šioje perkamos dalyje pilkšvas molingas gruntas vėl atgavo rusvo molio spalvą, gruntas palaipsniui šviesėjo, įžemis 7, 8 A, B, C kvadratuose fiksuotas atitinkamai 70–75 cm gylyje. Perkamos dugne šiame ruože atidengtas nejudintas rusvas priemolio gruntas.

Suspaustas, suvažinėtas kietai skaldos, raudonų degtų plytų duženų, sumišusių su perkastu moliu, žvyru sluoksnis 18–35 cm gylyje atkastas 3-os perkamos 1–6 A, B, C kvadratuose buvo plačiai išskleistas iki pat šiaurinio perkamos galo. Po šiuo sluoksniu perkamos viduryje, 5–6 A, B, C kvadratuose išlikę plytų mūro griuvėsių liekanos šalia atidengtų stambių pamatų akmenų, kurie pakloti eilėje 40–58–50 cm atstumu vienas nuo kito. Pamatai atkasti 50 cm gylyje kaip ir anksčiau minėti kiti pamatų akmenys. Šie pamatai nuo šiaurinės pamatų eilės, kurie atkasti 3-os perkamos 1 A, B, C kvadratuose, nutolę per 4 metrus, manoma, laikė vidinę namo sieną. Perkamos šiauriniame gale pamatai atidengti 50–60 cm gylyje, 1 B kvadrato tarp pamatų akmenų susidaręs tarpas, (akmenys išgriuvę), šalia pamatų akmenų eilės 1, 2 kvadratuose per visą perkamos plotį 60–75 cm gylyje atidengtas grindinys iš smulkių lauko akmenų. Grindinio akmenys sustumdyti prie buvusio namo pamatų akmenų kartu su mūrinių sienų griuvėsiais, grindinio akmenys, kurie nebuvo tvirtinti jokių skiediniu, atkasti nevienodame gylyje. 50–55 cm gylyje šiaurinėje pusėje atidengta, stambių ir vidutinio dydžio lauko akmenų pamatų eilė buvo tvirtinta kalkių skiediniu, kuris iš paviršiaus stipriai ištrupėjęs, kai kurie pamatų akmenys išjudinti, nuriudėję, gal būt, nustumdyti lyginant neužstatytos teritorijos griuvėsius. Pamatų aukštis siekė 1 m. (49 pav.)

Perkamos 1–5 A,B,C kvadratuose tamsios, judintos žemės gruntas susisluoksniavęs pakankamai sudėtingai: po paskleistu mūro duženų sluoksniu viršutiniame grunto sluoksnyje 1, 2 A, B kvadratuose pilkšvame žemės grunte pavieniui prisimaišę degėšiai ir medienos angliukai,

arčiau prie pamatų 5, 6 A, B, C kvadratuose sienelių buvo išlikę krūvos sudaužytų, sutrupintų plytų liekanų nuo pastato sienų, krosnių, tarp šių duženų, išskyrus rūsio šiaurinę sienelę ir grindis 2 C kvadrato, medienos liekanų nepastebėta.

Sprendžiant pagal išlikusių pamatų akmenų išsidėstymą, mūrinis gyvenamas namas stovėjo šonu prie gatvės, durys turėjo būti nuo gatvės pusės, bet tiksli jų vieta nenustatyta, kaip neaiškus ir paties namo ilgis, nes namo galų pamatų liekanų nerasta. Kaip jau minėta, tarp atidengtų išlikusių akmeninių namo pamatų eilių atstumas 4 m, tiesa, perkasoje Nr. 2 7 A kvadrato tokiam pat 50–55 cm gylyje, kokiam atidengti pagrindiniai namo pamatai, atkastas stambus, pamatams priskiriamas lauko akmuo, kadangi šioje eilėje daugiau pamatų liekanų nerasta, jį palikome atsitiktiniu radimo vietoje, kaip išriedėjusį iš pietinės pastato pamatų eilės. Mintis apie spėjama didesnę gyvenamojo namo plotį pakankamai nepatvirtinta.

2-os ir 3-os perkaso sankirtoje, 2 A, B, C kvadratuose, 140–150 cm gylyje aptiktas nedidelis, 1,40x1,10 m dydžio, grįstas medinėmis lentomis, rūšys. 3-os perkaso 1 C kvadrato išlikusi 105 cm aukščio šiaurinė, gulsčiomis lentelėmis apkalta sienelė, prigludusi prie pamatų ir įgilinta iki 160 cm bendro rūsio dugno. (46,47 pav.) Atkasant užverstą rūsio erdvę, rasta gausiai keramikos, stiklinių butelių ir indų šukių, geležinių vinių, kitokių geležinių daiktų fragmentų.

Perkaso 3, 4 A, B, C kvadratuose pavieniui rastos 3 stipriai pažaliavusios monetos, koklių, keramikos šukių, 2 panašūs į taureles indeliai rupiu, neglazūruotu paviršiumi, rusvos spalvos, aptrupėjusiais kraštais, 3,6 cm ir 5 cm skersmens, 5 cm aukščio, lygiu dugnu, (medžiaga, iš kurios pagaminti indeliai, labiau primena šamotą, o paskirtis gali būti apeiginė).

Įžemis perkasoje Nr.3 pasiektas skirtingai: po 110 cm storio kultūrinio sluoksniu 1–6 A,B,C kvadratuose, kuris ištirtas gyvenamojo namo plote, – 160 cm gylyje, 7–10 A, B, C kvadratuose dugnas iškastas iki 90–95 cm.

Remiantis visų ištirto kultūrinio sluoksniu darinių paskirtimi visose trijose perkasose, bendrame 90 m² plote (1 m aukščio gyvenamojo namo pamatai, krosnių padas, krosnių stovėjimo vietos, buitinės paskirties rūšys, kiemo grindinio fragmentai, plytų mūro liekanos) ir gausiais radiniais (rastos 5 monetos), galima teigti, kad šioje vietoje gyvenamas namas galėjo būti pastatytas XVIII a. pabaigoje – XIX a. pradžioje, gyventa dar ir XX a. pradžioje. Remiantis išlikusiais planais ir vietovės žemėlapiais pastebėta, kad ši vieta po I-ojo pasaulinio karo gaisrų ir permainų liko neužstatyta.

PANEVĖŽIO MIESTO ISTORINĖS DALIES (31872) SAVANORIŲ a. 12 A ARCHEOLOGINIŲ TYRINĖJIMŲ 2011 M. IŠVADOS

1. Ryšium su Panevėžio miesto istorinės dalies (31872) Savanorių a. 12 A projektuojamo komercinio namo statyba, tarpininkaujant Kultūros paveldo departamento Panevėžio padaliniiui, laikantis statybos darbų nekilnojamoje kultūros vertybėje, šios vertybės teritorijoje ar apsaugos zonoje bendrųjų sąlygų, vykdyti archeologiniai tyrimai. Archeologiniai kasinėjimai ir tyrimai vykdyti sklype Savanorių a. 12 A (kadastro Nr.2701/0020:430), kuris nuosavybės teise įregistruotas Paulinai Razgūnienei ir UAB „Diskontas – turtas“.

Savanorių a. 12 A archeologinius tyrinėjimus atliko Panevėžio kraštotyros muziejaus archeologė Alfreda Petrulienė pagal leidimą vykdyti archeologinius tyrimus Nr.62, išduotu 2011 05 04, remiantis Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 18 straipsniu ir VU IF magistrantūros studijų archeologijos programos studentas Dovydas Petrusis, kuris vykdė studijų praktikos darbus.

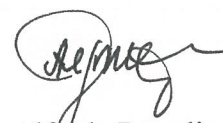
2. Panevėžio miesto įkūrimas siejamas su pirmą kartą rašytiniuose istoriniuose šaltiniuose paminėta 1503 m. data. Kairėje Nevėžio upės pusėje, Lietuvos didžiojo kunigaikščio dvaro žemėje susiformavo naujasis Panevėžys. Miestas palaipsniui plėtėsi pietų kryptimi. Ilgiausia buvo Ramygalos gatvė, kuri šiaurinėje dalyje, priartėdama prie Nevėžio senvagės, skyrėsi į dvi šakas. Tarp jų susiformavo trikampė Turgaus aikštė, tapusi kompoziciniu miesto centru. 1809 m. rytiniame aikštės šone, tarp Dvaro (ul. Zamkova) ir Ramygalos g. buvo 9 sklypai. Neturtingiausias miesto kvartalas rytinėje Turgaus aikštės pusėje buvo vadinamas Slabada. Čia siaurose ir negrištose gatvelėse ir skersgatviuose buvo susigrūdusios dauguma neturtingų žydų lūšnų. Slabados teritorija miesto lėšomis išgrįsta 1909 m., o 1911 m. gubernijos administracija joje įrengė kanalizaciją. Per I-jį pasaulinį karą didesnioji Panevėžio miesto dalis (180 namų) sudegė. 1923–1926 m. parengta per karą sudegusio miesto dalies atstatymo ir išplėtimo projektinė schema. Buvęs Slabados kvartalas 1929 m. inžinieriaus M. Stanevičiaus sudarytame miesto plane įvardintas Gedimino aikšte. Turgaus aikštė tapo Laisvės aikšte, iš kurios rytų kryptimi vedė trumpos gatvelės: Sinagogos, Jungiamoji, Fromo–Gužučio, Amatų. Nuo Fromo–Gužučio gatvės ties ješiboto pastatu šiaurės kryptimi atsišakojo Rabino Icelio gatvė. Buv. Slabados gatvelėse po Antrojo pasaulinio karo ir žydų genocido liko tuščių erdvių. Keturių komunarų aikštė su buv. Fromo – Gužučio gatve pietiniame jos pakraštyje, kur išlikę XIX–XX a. pr. mūriniai pastatai (teritorijoje tarp šių namų ir buv. ješiboto kiemo suformuotame sklype 2011 m. vykdyti archeologiniai kasinėjimai), po 1990 m. Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo pavadinta Savanorių aikšte.

3. Archeologiniai tyrimai Savanorių a. 12 A sklype buvo atlikti 3-ose greta išdėstytose perkasose, kurios sudarė bendrą 90 m² plotą. Archeologinių kasinėjimų metu nustatyta, jog viršutinis grunto sluoksnis iki 50 cm visiškai suardytas: buvusio mūro griuvėsiai išsklaidyti, perkasti, stumdyti asfaltuojant teritoriją, tiesiant komunikacijas, apardyto akmeninio kiemo grindinio likę tik fragmentai.

105–110 cm storio kultūrinis sluoksnis atidengtas ir ištirtas labiau siaurinėje perkasų dalyje, 1–6 A, B, C kvadratuose, kur pasiekus 140–160 cm gylį fiksuotas įžemis.

Remiantis ištirto kultūrinio sluoksnio darinių paskirtimi visose trijose perkasose bendrame 90 m² plote, kur atidengti 1 metro aukščio gyvenamojo namo pamatai (fragmentai), krosnių padas, krosnių stovėjimo vietos, buitinės paskirties rūšys, išgrįstas lentomis, kiemo grindinio fragmentai, plytų mūro liekanos ir gausiais radiniais: 5 monetomis, metaliniais apkaustais, specialios paskirties indų, ornamentuotų koklių ir šimtų įvairiausių puodų, puodynų, dubenėlių, lėkščių, lėkštučių, ąsočių, butelių ir kitokių molinių, keramikinių, stiklinių, metalinių indų šukėmis galima teigti, kad šioje vietoje gyvenamas namas galėjo būti pastatytas XVIII a. pabaigoje – XIX a. pradžioje, kur gyventa dar ir XX a. pradžioje. Išlikę planai ir vietovės 1939–1940 m. ortofoto nuotrauka rodo, kad ši vieta po I-ojo pasaulinio karo gaisrų ir permainų liko neužstatyta. 2011 m. archeologinių tyrinėjimų metu sklypas ištirtas išsamiai, todėl jokių prieštaravimų dėl komercinės paskirties pastato projektinės dokumentacijos rengimo ir statybos jame nėra.

4. Atlikus archeologinius tyrimus parengtos išvados, kurios kartu su radiniais, brėžiniais, nuotraukomis perduotos Panevėžio kraštotyros muziejui, Kultūros paveldo departamentui ir užsakovui Paulinai Razgūnienei, UAB „Diskontas–turtas“.

Archeologė Alfedra Petrulienė

RADINIŲ SĄRAŠAS

1. Peilio geležtės dalis. Dydis: 14x2 cm. Perkasa Nr. 1, kv. 6/A.
2. Metalinė peilio rankena. Dydis: 11x 2 cm. Perkasa Nr. 1, kv 2/A.
3. Baltos, fajansinės lėkštės dalis, Rusija, Kuznecovo manufaktūra, XIX a.; skersmuo – 26 cm. Perkasa Nr.1 , kv. 3/B.
4. Molinio glazūruoto dubenėlio dalis; skersmuo – 19 cm. Perkasa Nr. 1, kv. 2/A.
5. Metalinė saga.; skersmuo – 2 m. Perkasa Nr. 2, kv. 7/B.
6. Apkaustas varinis, ornamentuotas. Dydis: 3x27 cm. Perkasa Nr.2, kv.4/B.
7. Geležinė pasaga. Dydis: 8x9 cm. Perkasa Nr. 2, kv. 2/B.
8. Keramikinio indo aliejui dalis. Dydis: 13x8 cm. Perkasa Nr.2; kv. 2/A.
9. Šukė baltai glazūruotos apdailos plytelės su gyvūno galvos atvaizdu.Dydis: 9x6 cm. Perkasa Nr.2 .kv. 3/C.
10. Keramikiniai pypkės kandikliai. 2 vnt. Dydis: 4x1,5; 3,5x2 cm.Perkasa Nr. 2, kv. 3/C.
11. Molinės puodynės dalis; skersmuo- 24 cm; Perkasa Nr. 2, kv. 3/C.
12. Moneta (neaiški). Skersmuo – 2,2 cm. Perkasa Nr. 3., kv. 3/C .
13. Moneta. Rusiška varinė kapeika. 1870 m.; , skersmuo – 2,4 cm. Perkasa Nr. 3. kv. 4/A.
14. Moneta. Rusiška varinė kapeika; skersmuo – 2,7 cm. Perkasa Nr.3, kv. 3 /A.
- 15 .Moneta.5 lietuviški centai. 1925 m. skersmuo – 2 cm Perkasa Nr. 3, kv. 5/ A.
16. Moneta (neaiški). sk. – 2,5 cm. Perkasa Nr. 3, kv. 4/A.
17. Šovinio tūtelė, metalinė. Dydis: 5,3x1,4 cm; Perkasa Nr. 3, kv. A/2,
18. Šaukštelis metalinis. Dydis: 9,4x2,3 cm. Perkasa Nr. 3, kv. 5/C.
19. Neglazūruotas koklis, puoštas augaliniu ornamentu.Dydis: 14x12,5 cm. Perkasa Nr.3, kv. 3/C.
20. Keramikiniai indeliai – taurelės, neglazūruoti. Dydis:5x5 cm; 5x4 cm. Perkasa Nr. 3, kv. 4/A.

NUOTRAUKŲ SĄRAŠAS

1. Teritorija prieš darbų pradžia. Vaizdas iš PV pusės.
2. Perkamos Nr.1, 3, 2 nuėmus asfaltą. Vaizdas iš PR pusės.
3. Bendras perkamų vaizdas priešais žydų ješiboto pastatą. Vaizdas iš ŠV pusės.
4. Darbų eiga. Tyrimų vaizdas iš ŠR pusės.
5. Perkasa Nr. 1. Gylis 25-35 cm. Vaizdas iš P pusės.
6. Perkasa Nr. 1. Gylis 30-40 cm. Vaizdas iš Š pusės.
7. Perkasa Nr. 1. Gylis 40-55 cm. Vaizdas iš Š pusės.
8. Perkasa Nr. 1. Gylis 50-70 cm. Vaizdas iš P pusės.
9. Perkasa Nr. 1. Gylis 60 cm. Krosnies pado viršus. Kv A-B 4- 5. Vaizdas iš R pusės.
10. Perkasa Nr. 1. Gylis 60-110 cm. Vaizdas iš P pusės.
11. Perkasa Nr. 1. Krosnies pado vaizdas iš PR pusės.
12. Archeologinių tyrimų vaizdas. Tyrimų vadovė A. Petrulienė.
13. Bendras archeologinių radinių vaizdas iš perkamos Nr.1.
14. Perkasa Nr. 1. Kv A-B-C 1-2, gylis 110-130 cm. Vaizdas iš P pusės.
15. Perkasa Nr. 1. Kv A-B-C 1-2, gylis 140 cm. Vaizdas iš P pusės.
16. Perkasa Nr. 1. Bendras vaizdas iš P pusės.
17. Perkasa Nr. 1. Atidengtas nuotekų vamzdis. Kv. A-B-C 8-9.
18. Perkamos Nr. 1 vaizdas iš ŠV pusės.
19. Perkasa Nr. 1. Atidengti buitinės keramikos fragmentai. Kv. C 4.
20. Perkasa Nr. 1 pasiekus įžemį. Vaizdas iš ŠR pusės.
21. Perkasa Nr. 1 pasiekus įžemį. Vaizdas iš ŠR pusės.
22. Perkasa Nr. 1 pasiekus įžemį. Vaizdas iš PR pusės.
23. Perkasa Nr. 2. Gylis 10-20 cm. Vaizdas iš P pusės.
24. Perkasa Nr. 2. Gylis 30-35 cm. Vaizdas iš P pusės.
25. Perkasa Nr. 2. Gylis 35-50 cm. Vaizdas iš P pusės.
26. Perkasa Nr. 2. Atidengtas grindinys, namo pamatai ir rūšio fragmentai. Vaizdas iš P pusės.
27. Perkasa Nr. 2. Vaizdas iš PR pusės.
28. Perkasa Nr. 2. Pamatų akmenys iš PR pusės.
29. Perkasa Nr. 2. Pamatų akmenys iš R pusės.
30. Perkasa Nr. 2. Vaizdas iš PR pusės pasiekus įžemį.
31. Perkasa Nr. 2. Vaizdas ŠV pusės.
32. Perkasa Nr. 2. Medinio rūšio dugnas. Kv. A 2. Gylis 160 cm. Vaizdas iš V pusės.
33. Perkasa Nr. 2. Namų pamatai. Kv. A-B 1. Vaizdas iš V pusės.

34. Perkasa Nr. 2. Vaizdas iš P pusės.
35. Perkasa Nr. 2. Vaizdas iš V pusės.
36. Perkasa Nr. 2. Atidengtas kiemo akmeninis grindinys 20-25 cm gylyje. Vaizdas iš R pusės.
37. Perkasa Nr. 2. Pietinės sienelės pjūvio vaizdas. Vaizdas iš Š pusės.
38. Perkasa Nr. 2. Perkasos vaizdas iš PV pusės.
39. Perkasa Nr. 3. Nuimta dalis viršutinio žemių sluoksnio Perkasos vaizdas iš PV pusės.
40. Perkasa Nr. 3. Nuimta dalis viršutinio žemių sluoksnio Perkasos vaizdas iš P pusės.
41. Perkasa Nr. 3. Gylis 20-80 cm. Perkasos vaizdas iš Š pusės.
42. Perkasa Nr. 3. Šiaurinės sienelės kontūrai. Vaizdas iš P pusės.
43. Perkasa Nr. 3. Darbų eiga. Vaizdas iš V pusės.
44. Perkasa Nr. 3. Darbų eiga. Vaizdas iš PV pusės.
45. Perkasa Nr. 3. Pasiektas įžemis. Vaizdas iš P pusės.
46. Perkasa Nr. 2-3. Rūsio dugno fragmentai. Vaizdas iš V pusės.
47. Perkasa Nr. 3. Rūsio dugno fragmentai. Gylis 160 cm. Kv. B-C 1-2. Vaizdas iš P pusės.
48. Perkasa Nr. 3. Vaizdas iš ŠV pusės.
49. Perkasa Nr. 2-3. Vaizdas iš ŠV pusės.
50. Perkasa Nr. 3. Vaizdas iš Š pusės.
51. Perkasa Nr. 2-3. Vaizdas iš PV pusės.
52. Perkasa Nr. 2-3. Darbų eiga. Vaizdas iš ŠV pusės.
53. Perkasa Nr. 3. Archeologai matuoja. Vaizdas iš P pusės.
54. Lauko darbų pabaiga. Tyrimų teritorija užlyginta.
55. Perkasos Nr.1 R sienelės pjūvis.
56. Perkasos Nr.1 V sienelės pjūvis.
57. Perkasos Nr.1 P sienelės pjūvis.
58. Perkasos Nr.1 Š sienelės pjūvis.
59. Perkasos Nr.2 V sienelės pjūvis.
60. Perkasos Nr.2 R sienelės pjūvis.
61. Perkasos Nr.2 P sienelės pjūvis.
62. Perkasos Nr.2 Š sienelės pjūvis.
63. Perkasos Nr.3 P sienelės pjūvis.
64. Perkasos Nr.3 Š sienelės pjūvis.
65. XIX a. buities įrankiai, XIX-XX a. pr. monetos, saga, šovinio tūtelė.
66. Variniai apkaustai.
67. XIX-XX a. pr. viny, apkalai, pasaga
68. Keramikinio indo balzamui dalis.

69. Neglazūruotas keramikinis augaliniais motyvais puoštas koklis
70. Balta glazūruota apdailos plytelė su jaučio galvos atvaizdu, 2 keramikiniai neglazūruoti indeliai, keramikiniai kandikliai
71. Keramikinės puodynės dalis
72. Keramikinio dubenėlio dalis
73. Porcelianinis arbatinukas
74. Balto fajanco lėkštė, Kuzniacovo manufaktūra XIX a.
75. Keramikinio glazūruoto dubenėlio dalis
76. Keramikinių glazūruotų dubenėlių dalys
77. Buitinės keramikos fragmentai
78. Buitinės keramikos fragmentai
79. Buitinės keramikos fragmentai
80. Buitinės keramikos fragmentai
81. Buitinės keramikos fragmentai
82. Buitinės keramikos fragmentai
83. Buitinės keramikos fragmentai
84. Buitinės keramikos fragmentai
85. Buitinės keramikos fragmentai
86. Buitinės keramikos fragmentai
87. Buitinės keramikos fragmentai
88. Buitinės keramikos fragmentai

NUOTRAUKOS

1. Teritorija prieš darbų pradžią. Vaizdas iš PV pusės.

2. Perkamos Nr.1, 3, 2 nuėmus asfaltą. Vaizdas iš PR pusės.

3. Bendras perkamų vaizdas priešais žydų ješiboto pastatą. Vaizdas iš ŠV pusės.

4. Darbų eiga. Tyrimų vaizdas iš ŠR pusės.

5. Perkama Nr. 1. Gylis 25-35 cm. Vaizdas iš P pusės.

6. Perkama Nr. 1. Gylis 30-40 cm. Vaizdas iš Š pusės.

7. Perkasa Nr. 1. Gylis 40-55 cm. Vaizdas iš Š pusės.

8. Perkasa Nr. 1. Gylis 50-70 cm. Vaizdas iš P pusės.

9. Perkasa Nr. 1. Gylis 60 cm. Krosnies pado viršus. Kv A-B 4- 5. Vaizdas iš R pusės.

10. Perkasa Nr. 1. Gylis 60-110 cm. Vaizdas iš P pusės.

11. Perkasa Nr. 1. Krosnies pado vaizdas iš PR pusės.

12. Archeologinių tyrimų vaizdas. Tyrimų vadovė A. Petrulienė.

13. Bendras archeologinių radinių vaizdas iš perkastos Nr. 1.

14. Perkasa Nr. 1. Kv. A-B-C 1-2, gylis 110-130 cm. Vaizdas iš P pusės.

15. Perkasa Nr. 1. Kv. A-B-C 1-2, gylis -140 cm. Vaizdas iš P pusės.

16. Perkasa Nr. 1. Bendras vaizdas iš P pusės.

17. Perkasa Nr. 1. Atidengtas nuotekų vamzdis. Kv. A-B-C 8-9.

18. Perkastos Nr. 1 vaizdas iš ŠV pusės.

19. Perkasa Nr. 1. Atidengti Buitinės keramikos fragmentai. Kv C 4.

20. Darbų eiga. Tyrimų vadovė A. Petrulienė.

21. Perkasa Nr. 1 pasiekus įžemį. Vaizdas iš ŠR pusės.

22. Perkasa Nr. 1 pasiekus įžemį. Vaizdas iš PR pusės.

23. Perkasa Nr. 2. Gylis 10-20 cm. Vaizdas iš P pusės.

24. Perkasa Nr. 2. Gylis 30-35 cm. Vaizdas iš P pusės.

25. Perkasa Nr. 2. Gylis 35-50 cm. Vaizdas iš P pusės.

26. Perkasa Nr. 2. Atidengtas grindinys, namo pamatai ir rūšio fragmentai. Vaizdas iš P pusės.

27. Perkasa Nr. 2. Vaizdas iš PR pusės.

28. Perkasa Nr. 2. Pamatų akmenys iš PR pusės.

29. Perkasa Nr. 2. Pamatų akmenys iš R pusės.

30. Perkasa Nr. 2. Vaizdas iš PR pusės pasiekus įžemį.

31. Perkasa Nr. 2. Vaizdas ŠV pusės.

32. Perkasa Nr. 2. Medinio rūsio dugnas. Kv A 2. Gylis 160 cm. Vaizdas iš V pusės.

33. Perkasa Nr. 2. Namų pamatai. Kv A-B 1. Vaizdas iš V pusės.

34. Perkasa Nr. 2. Vaizdas iš P pusės.

35. Perkasa Nr. 2. Vaizdas iš V pusės.

36. Perkasa Nr. 2. Atidengtas kiemo akmeninis grindinys 20-25 cm gilyje. Vaizdas iš R pusės.

37. Perkasa Nr. 2. Pietinės sienelės pjūvio vaizdas. Vaizdas iš Š pusės.

38. Perkasa Nr. 2. Perkastos vaizdas iš PV pusės.

39. Perkasa Nr. 3. Nuimta dalis viršutinio žemių sluoksnio Perkastos vaizdas iš PV pusės.

40. Perkasa Nr. 3. Nuimta dalis viršutinio žemių sluoksnio Perkastos vaizdas iš P pusės.

41. Perkasa Nr. 3. Gylis 20-80 cm. Perkastos vaizdas iš Š pusės.

42. Perkasa Nr. 3. Šiaurinės sienelės kontūrai. Vaizdas iš P pusės.

43. Perkasa Nr. 3. Darbū eiga. Vaizdas iš V pusės.

44. Perkasa Nr. 3. Darbū eiga. Vaizdas iš PV pusės.

45. Perkasa Nr. 3. Pasiektas žemės. Vaizdas iš P pusės.

46. Perkasa Nr. 2-3. Rūsio dugno fragmentai. Vaizdas iš V pusės.

47. Perkasa Nr. 3. Rūsio dugno fragmentai. Gylis 160 cm. Kv. B-C 1-2. Vaizdas iš P pusės.

48. Perkasa Nr. 3. Vaizdas iš ŠV pusės.

49. Perkasa Nr. 2-3. Vaizdas iš ŠV pusės.

50. Perkasa Nr. 3. Vaizdas iš Š pusės.

51. Perkasa Nr. 2-3. Vaizdas iš PV pusės.

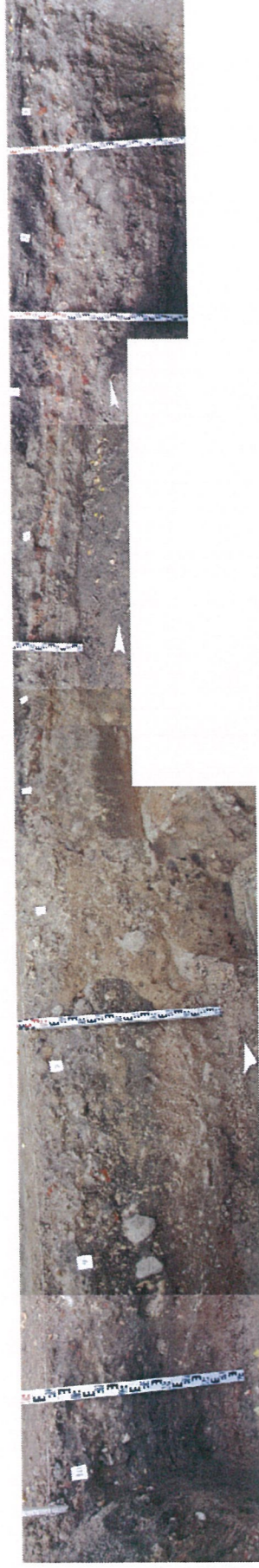
52. Perkasa Nr. 2-3. Darbų eiga. Vaizdas iš ŠV pusės.

53. Perkasa Nr. 3. Archeologai matuoja. Vaizdas iš P pusės.

54. Lauko darbų pabaiga. Tyrimų teritorija užlyginta.

55. Perkasos Nr.1 R sienelės pjūvis.

56. Perkasos Nr.1 V sienelės pjūvis.

57. Perkasos Nr.1 P sienelės pjūvis.

58. Perkasos Nr.1 Š sienelės pjūvis.

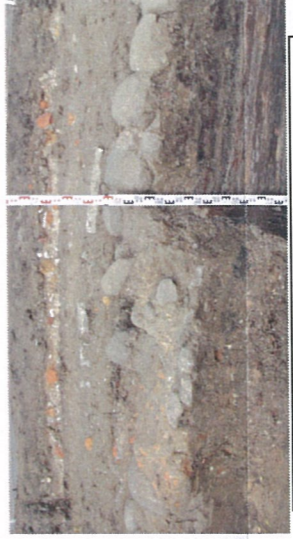
59. Perkasos Nr.2 V sienelės pjūvis.

60. Perkasos Nr.2 R sienelės pjūvis.

61. Perkasos Nr.2 P sienelės pjūvis.

62. Perkasos Nr.2 Š sienelės pjūvis.

63. Perkasos Nr.3 P sienelės pjūvis.

64. Perkasos Nr.3 Š sienelės pjūvis.

65. XIX a. buities įrankiai, XIX-XX a. pr. monetos, saga, šovinio tūtelė.

66. Variniai apkaustai

67. XIX-XX a. pr. viny, apkalai, pasaga

68. indo balzamui dalis

69. Neglazūruotas keraminis koklis,puoštas augaliniu ornamentu

70. Balta glazūruota apdailos plytelė su jaučio galvos atvaizdu, 2 keramikiniai neglazūruoti indeliai, keramikiniai kandikliai

71. Keramikinės puodynės dalis

72. Keramikinio dubenėlio dalis

73. Porcelianinis arbatinukas

74. Balto fajanco lėkštė, Kuzniacovo manufaktūra XIX a.

75. Keraminio glazūruoto dubenėlio dalis

76. Keraminių glazūruotų dubenėlių dalys

77. Buitinės keramikos fragmentai

78. Buitinės keramikos fragmentai

79. Buitinės keramikos fragmentai

80. Buitinės keramikos fragmentai

81. Buitinės keramikos fragmentai

82. Buitinės keramikos fragmentai

83. Buitinės keramikos fragmentai

84. Buitinės keramikos fragmentai

85. Buitinės keramikos fragmentai

86. Buitinės keramikos fragmentai

87. Buitinės keramikos fragmentai

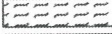
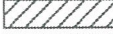
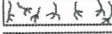
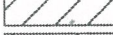

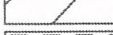

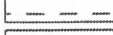

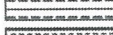
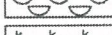
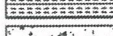
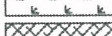
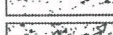
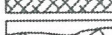
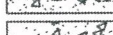

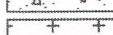
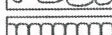
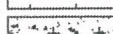
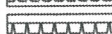
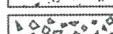

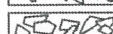
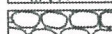

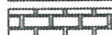

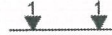
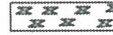

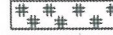
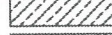

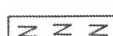
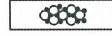

88. Buitinės keramikos fragmentai

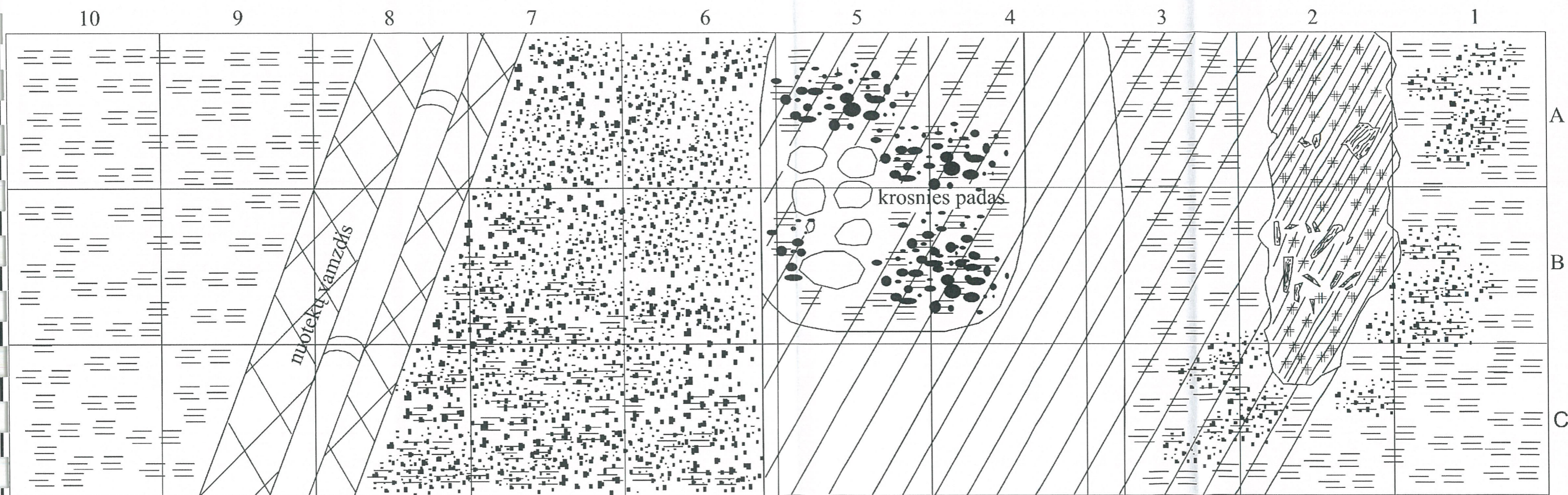
BRĖŽINIŲ SĄRAŠAS

1. Perkasių vieta, M 1:500, kopija
2. Perkasa Nr. 1, Planas Nr. 1, M 1:25
3. Perkasa Nr. 1, Pjūvis 1, M 1:25
4. Perkasa Nr. 1, Pjūvis 2, M 1:25
5. Perkasa Nr. 1, Pjūvis 3,4, M 1:25
6. Perkasa Nr. 2, Planas Nr. 1, M 1:25
7. Perkasa Nr. 2, Pjūvis 1, M 1:25
8. Perkasa Nr. 2, Pjūvis 2, M 1:25
9. Perkasa Nr. 2, Pjūvis 3,4, M 1:25
10. Perkasa Nr. 3, Planas Nr. 1, M 1:25
11. Perkasa Nr. 3, Pjūvis 3,4, M 1:25
12. Bendras tyrimų plotas Nr. 1, M 1:20

SUTARTINIAI ŽYMĖJIMAI

	JUODA ŽEMĖ		DURPĖS
	TAMSAI PILKA ŽEMĖ		ŠAKNYS
	PILKA ŽEMĖ		MEDIENA
	ŠVIESIAI PIKLA ŽEMĖ		SUNYKUSI MEDIENA
	MOLIS		APDEGUSI MEDIENA
	PLŪKTAS MOLIS		KERAMIKA
	DEGTAS MOLIS		SKIEDROS
	SMĖLIS		ASFALTAS
	SMULKUS ŽVYRAS		ŽEMIS
	STAMBUS ŽVYRAS		AKMENYS
	KALKĖS		AKMENŲ GRINDINYS
	KALKIŲ SKIEDINYS		TAŠYTI AKMENYS
	SMULKIOS GRIUVENOS		DUOBĖS KONTŪRAS
	STAMBIOS GRIUVENOS		AKMENŲ MŪRAS
	DEGĖSIAI		PLYTŲ MŪRAS
	KAULAI		MŪRAS PJŪVYJE
	ŠIUKŠLĖS		GRUNTINIS VANDUO
	VELĖNA		FIKSUOTA KRAŠTINĖ
	ODA		ANGLIS
	PUVĖSIAI		BETONAS
	SKALDA		PERKASTA
	DEGTOS KALKĖS		RŪDYS

PERKASA Nr. 1 PLANAS Nr.1

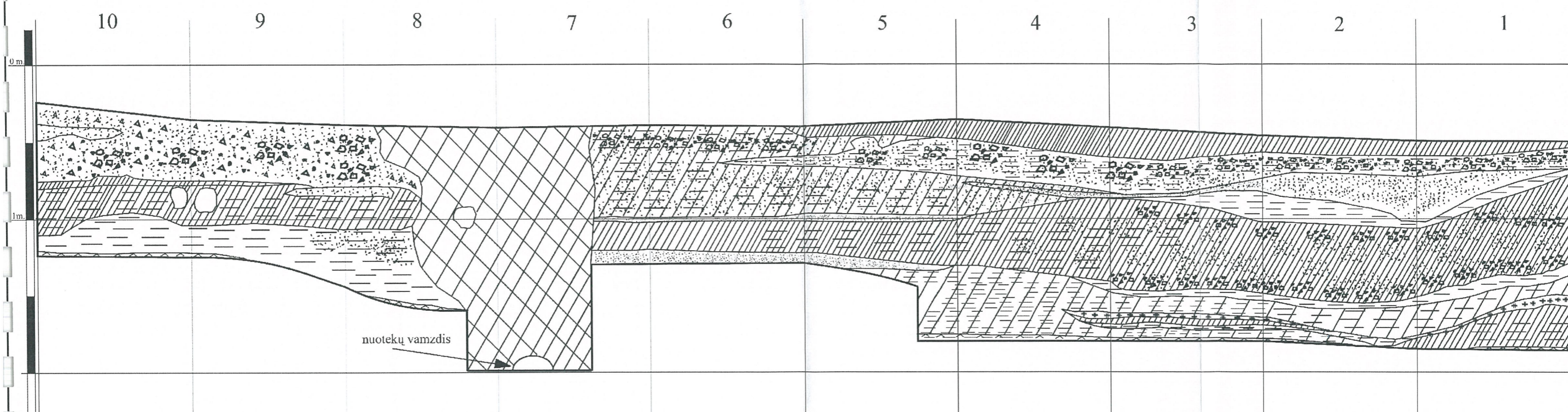

0 m. 1 m. 2 m.

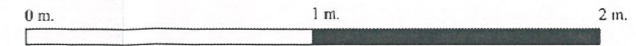
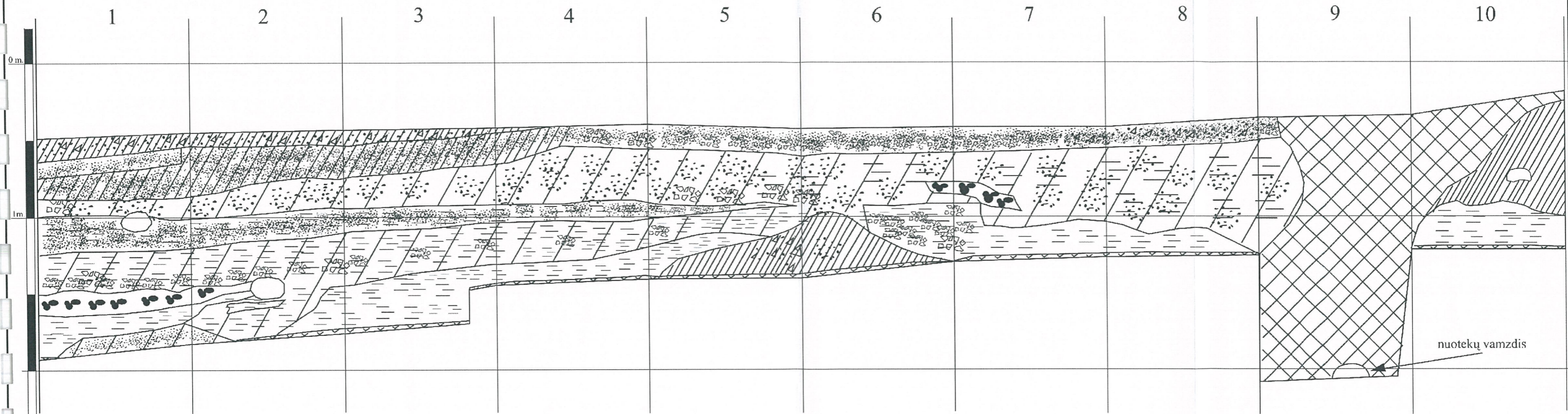
ARCHEOLOGAS	A. PETRULIENĖ	P-2011 PANEVĖŽYS, SAVANORIŲ 12 A	STADIJA	BRĖŽINYS	BRĖŽINIŲ
BRAIŽĖ	D. PIETRULIS			1	
		PERKASA Nr. 1. PLANAS Nr. 1 M1:25	ARCHEOLOGINIAI TYRIMAI		

PERKASA Nr. 1, V SIENELĒS PJŪVIS

ARCHEOLOGAS	A. PETRULIENĖ	P-2011 PANEVĖŽYS, SAVANORIŲ 12 A	STADIJA	BRĖŽINYS	BRĖŽINIŲ
BRAIŽĖ	D. PETRULIS			2	
		PERKASA Nr 1, PJŪVIS 1, M 1:25	ARCHEOLOGINIAI TYRIMAI		

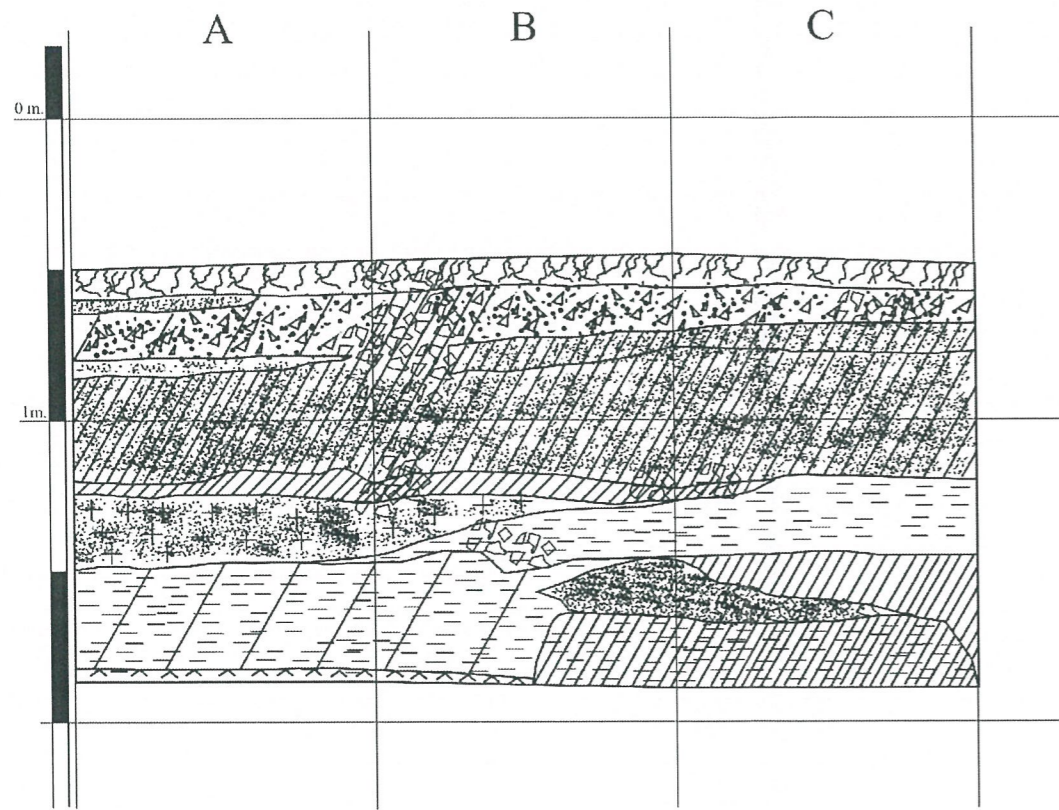
PERKASA Nr. 1, R SIENELĒS PJŪVIS

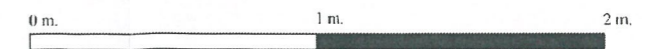
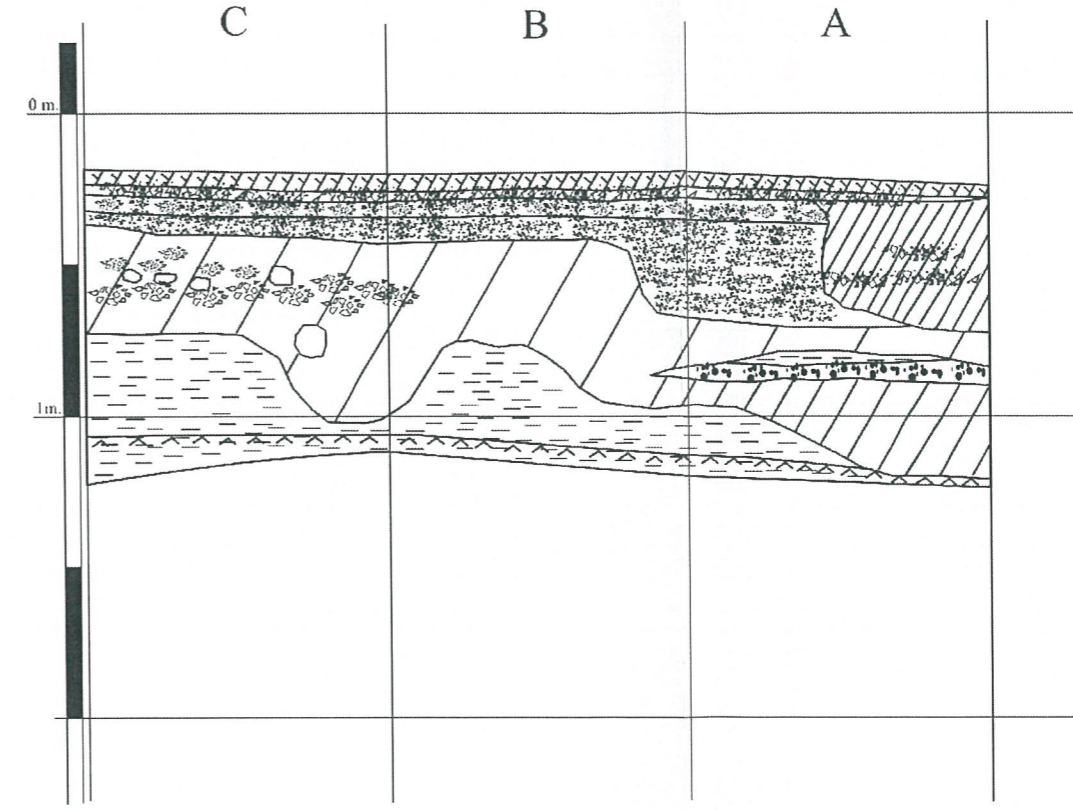
ARCHFOLOGAS	A. PETRULIENĖ	P-2011 PANEVĖŽYS, SAVANORIŲ 12 A	STADIJA	BRĖŽINYS	BRĖŽINIŲ
BRAIŽĖ	D. PETRULIS			3	
		PERKASA Nr. 1, PJŪVIS 2, M 1:25	ARCHEOLOGINIAI TYRIMAI		

PERKASA Nr. 1

Š SIENELĒS PJŪVIS 3

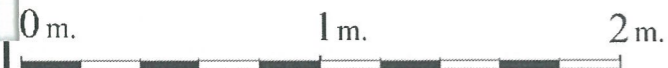
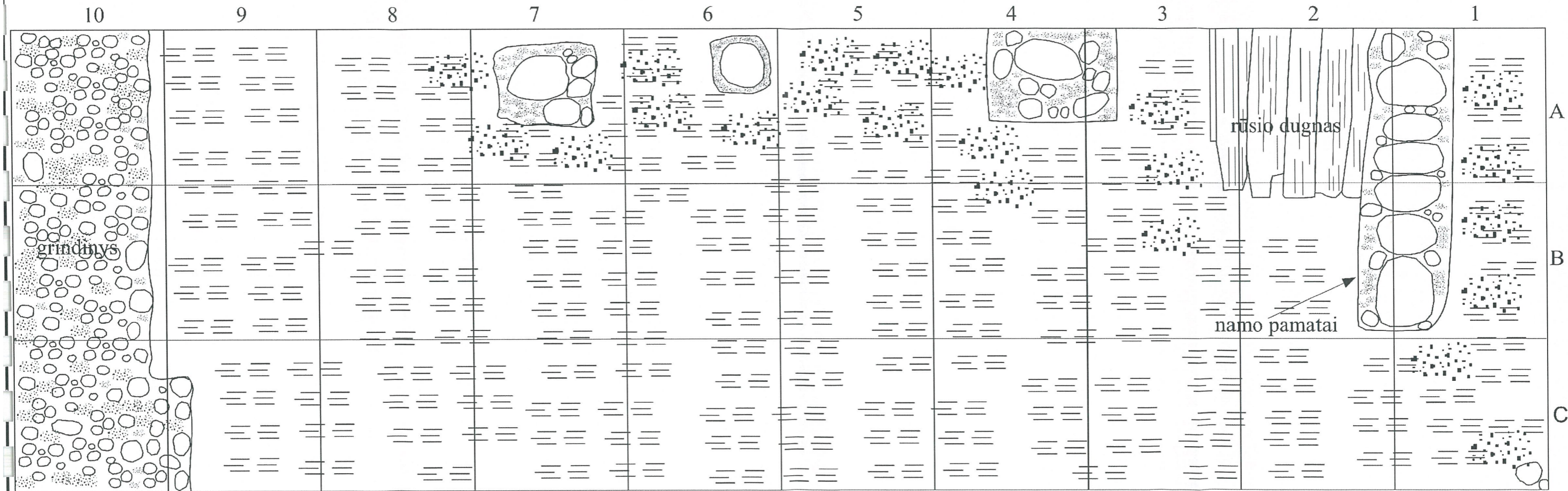
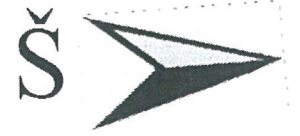

P SIENELĒS PJŪVIS 4

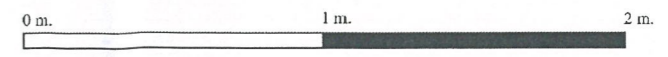
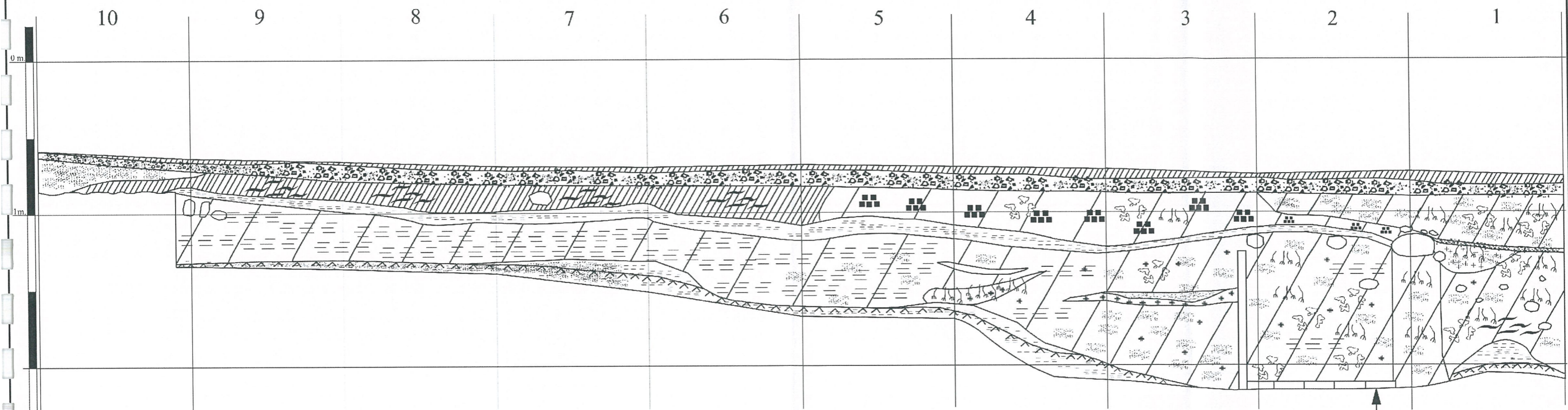
ARCHEOLOGAS	A. PETRULIENĖ	P-2011 PANEVĖŽYS, SAVANORIŲ 12 A	STADIJA	BRĖŽINYS	BRĖŽINIŲ
BRAIŽĖ	D. PETRULIS			4	
		PERKASA Nr.1, PJŪVIS 3,4, M 1:25	ARCHEOLOGINIAI TYRIMAI		

PERKASA Nr. 2 PLANAS Nr.1

ARCHEOLOGAS	A. PETRULIENĖ	P-2011 PANEVĖŽYS, SAVANORIŲ 12 A	STADIJA	BRĖŽINYS	BRĖŽINIŲ
BRAIŽĖ	D. PETRULIS			5	
		PERKASA Nr. 2. PLANAS Nr. 1 M1:25	ARCHEOLOGINIAI TYRIMAI		

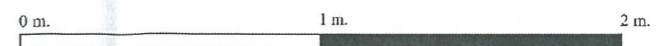
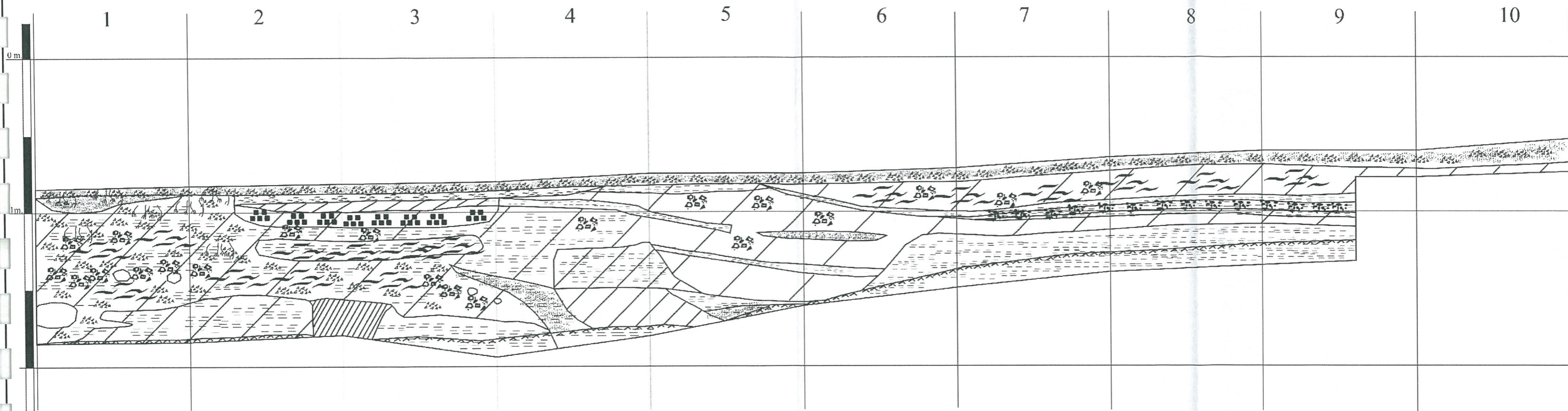
PERKASA Nr. 2, V SIENELĒS PJŪVIS

rūsio dugnas

ARCHEOLOGAS	A. PETRULIENĒ	P-2011 PANEVĒŽYS, SAVANORIŲ 12 A	STADIJA	BRĒŽINYS	BRĒŽINIŲ
BRAIŽĒ	D. PETRULIS			6	
		PERKASA Nr 2, PJŪVIS 1, M 1:25	ARCHEOLOGINIAI TYRIMAI		

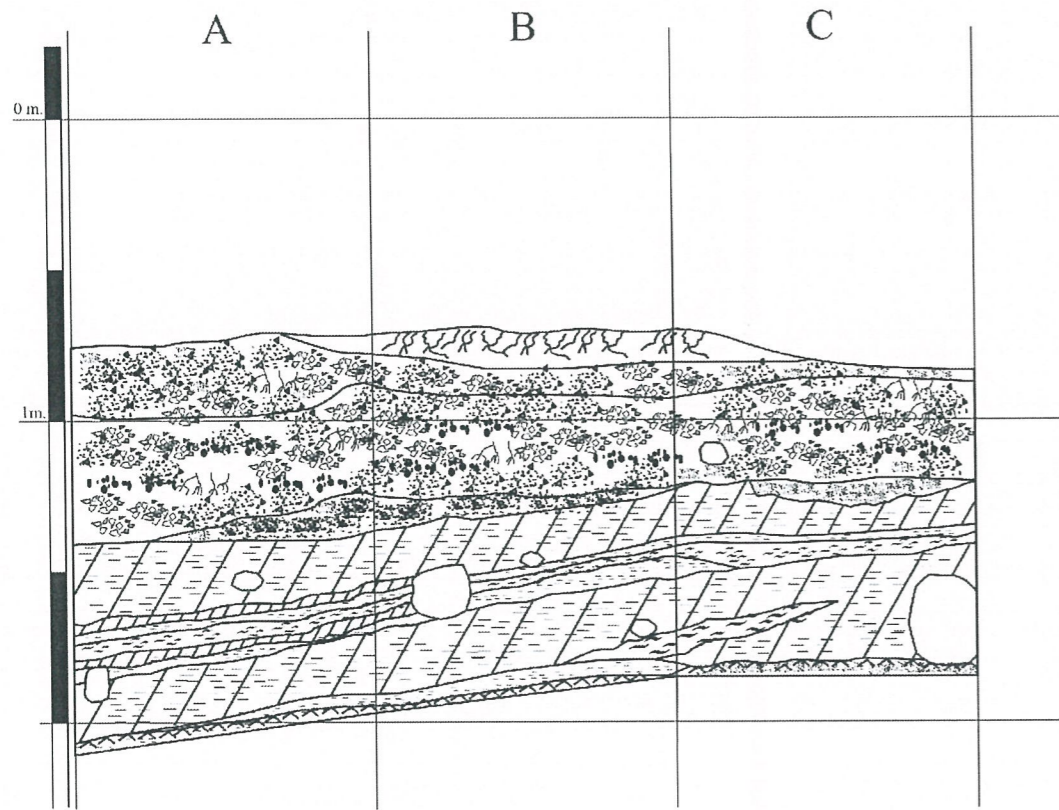
PERKASA Nr. 2, R SIENELĒS PJŪVIS

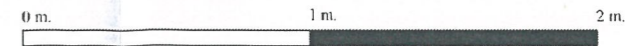
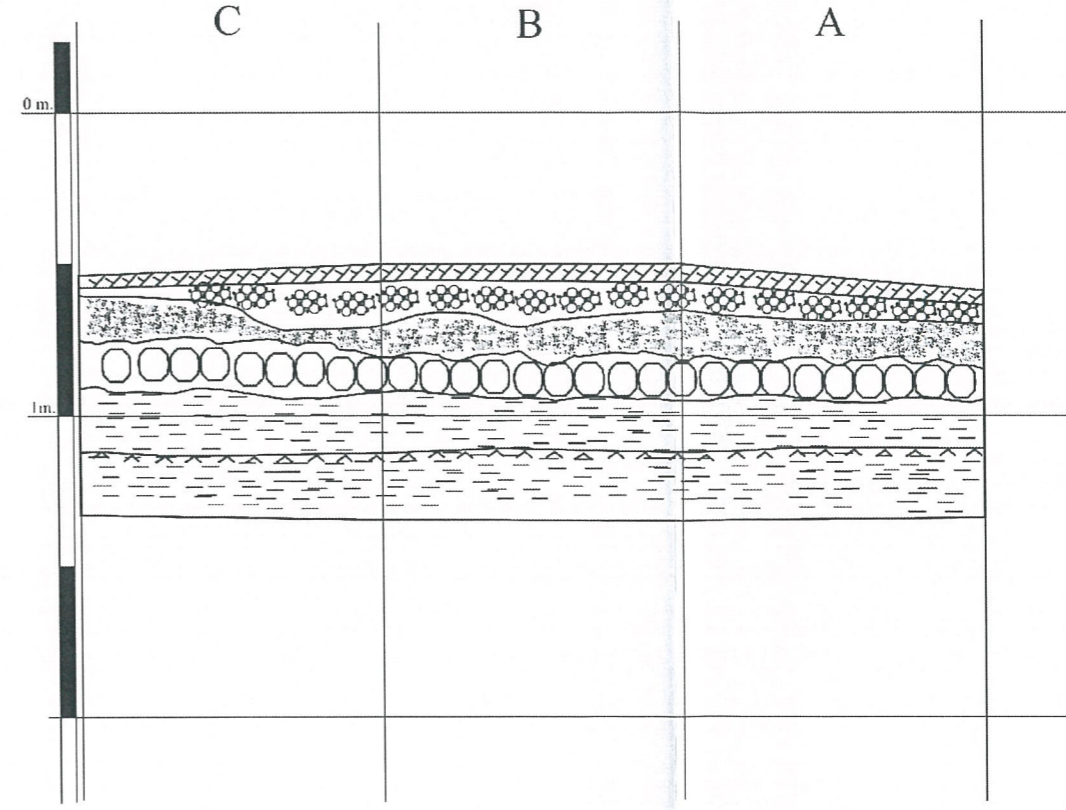
ARCHEOLOGAS	A. PETRULIENĒ	P-2011 PANEVĒŽYS, SAVANORIŪ 12 A	STADJA	BRĒŽINYS	BRĒŽINIŪ
BRAIŽĒ	D. PETRULIS			7	
		PERKASA Nr. 2, PJŪVIS 2, M 1:25	ARCHEOLOGINIAI TYRIMAI		

PERKASA Nr. 2

Š SIENELĒS PJŪVIS 3

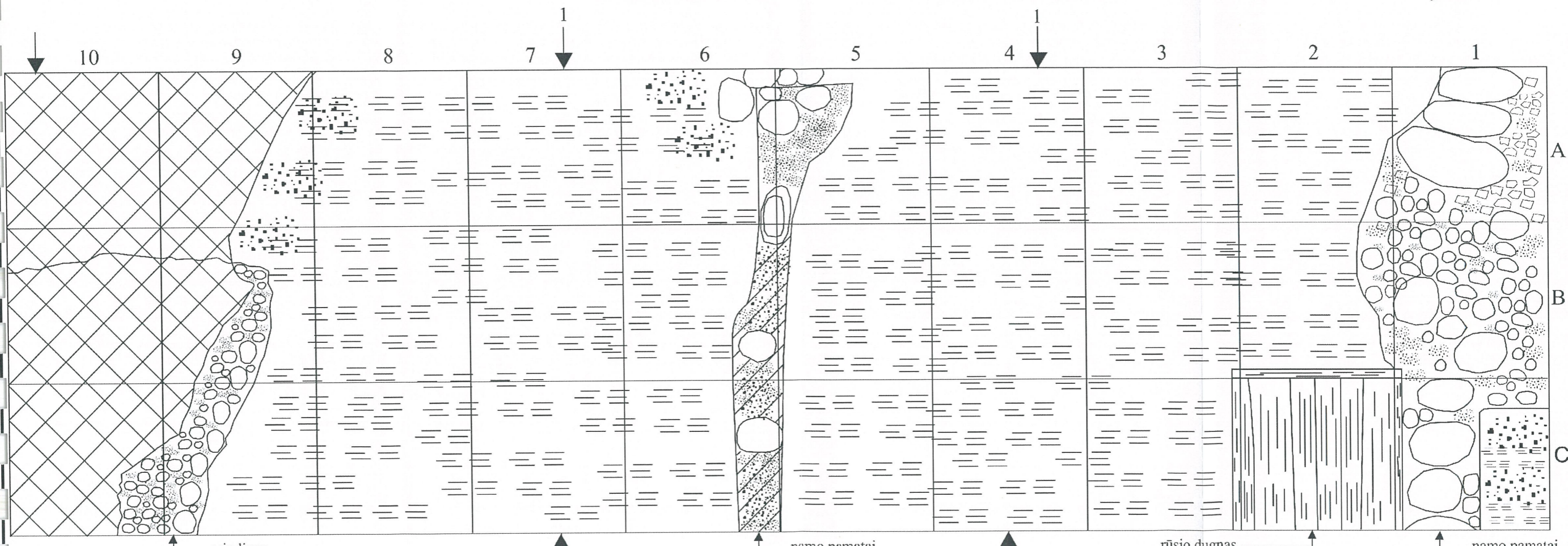

P SIENELĒS PJŪVIS 4

ARCHEOLOGAS	A. PETRULIENĒ	P-2011 PANEVĒŽYS, SAVANORIŲ 12 A	STADIJA	BRĒŽINYS	BRĒŽINIŲ
BRAIŽĒ	D. PETRULIS			8	
		PERKASA Nr.2, PJŪVIS 3,4, M 1:25	ARCHEOLOGINIAI TYRIMAI		

PERKASA Nr. 3 PLANAS Nr. 1

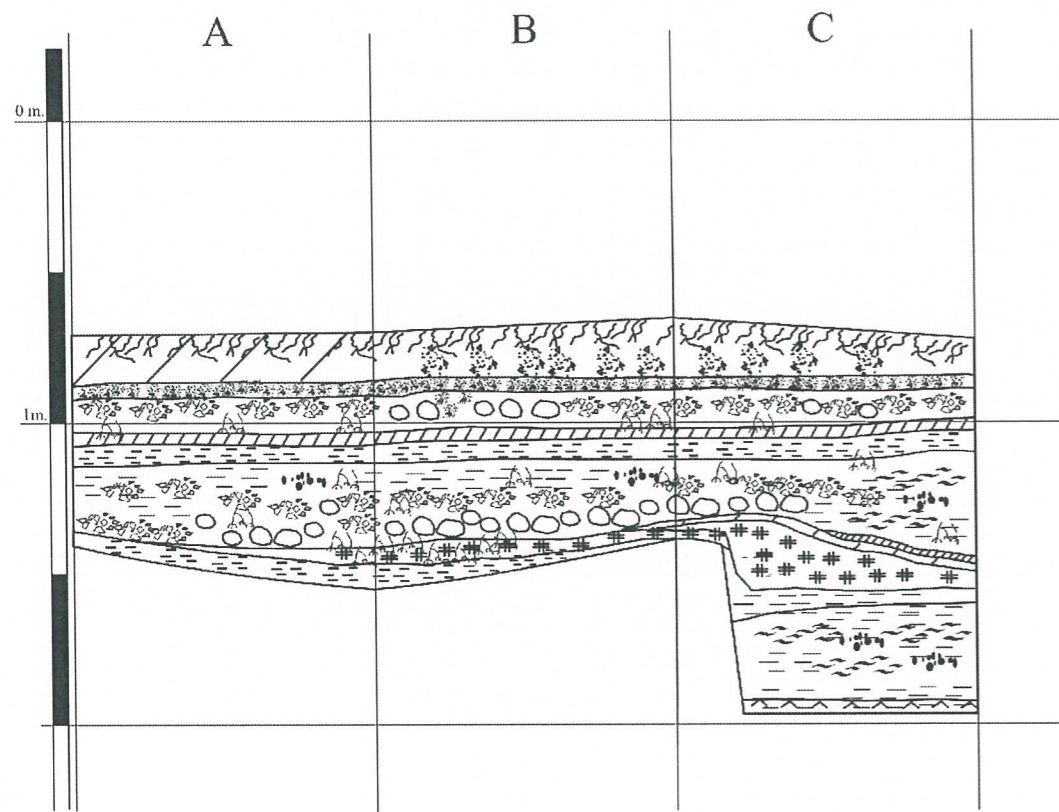

0 m. 1 m. 2 m.

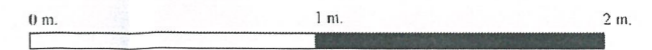
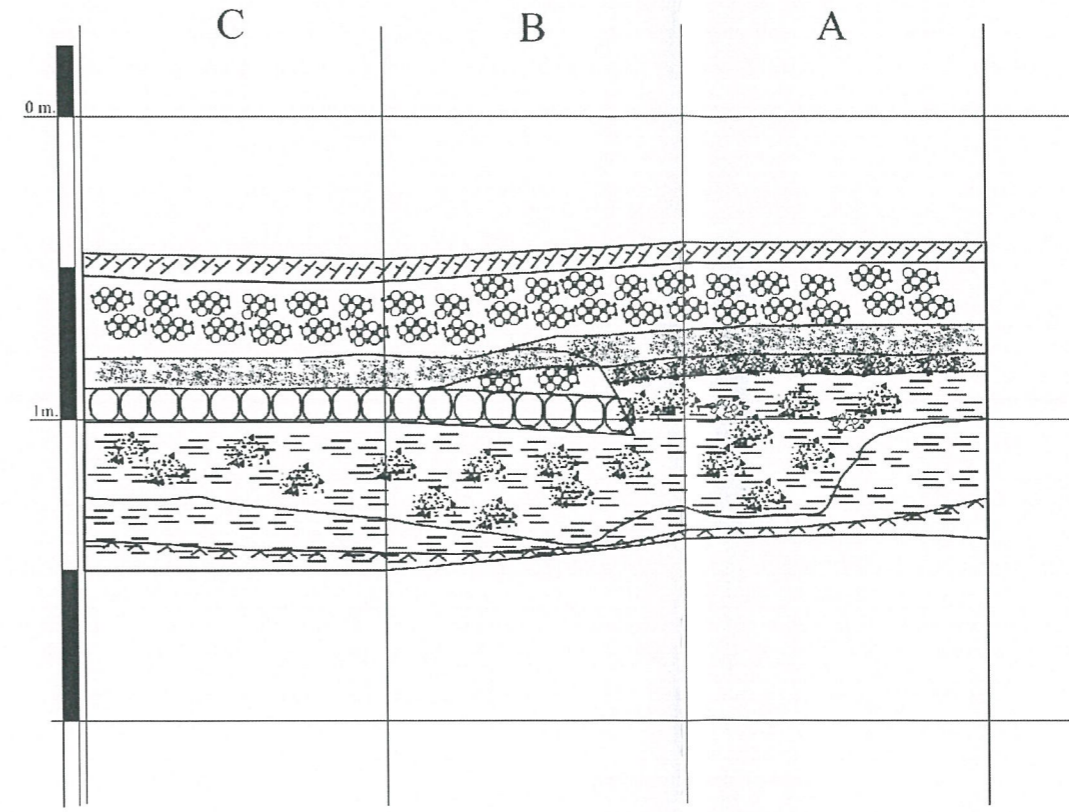
ARCHEOLOGAS	A. PETRULIENĖ	P-2011 PANEVĖŽYS, SAVANORIŲ 12 A	STADIJA	BRĖŽINYS	BRĖŽINTŲ
BRAIŽE	D. PETRULIS			9	
		PERKASA Nr. 3, PLANAS Nr. 1 M1:25	ARCHEOLOGINIAI TYRIMAI		

PERKASA Nr. 3

Š SIENELĒS PJŪVIS 3

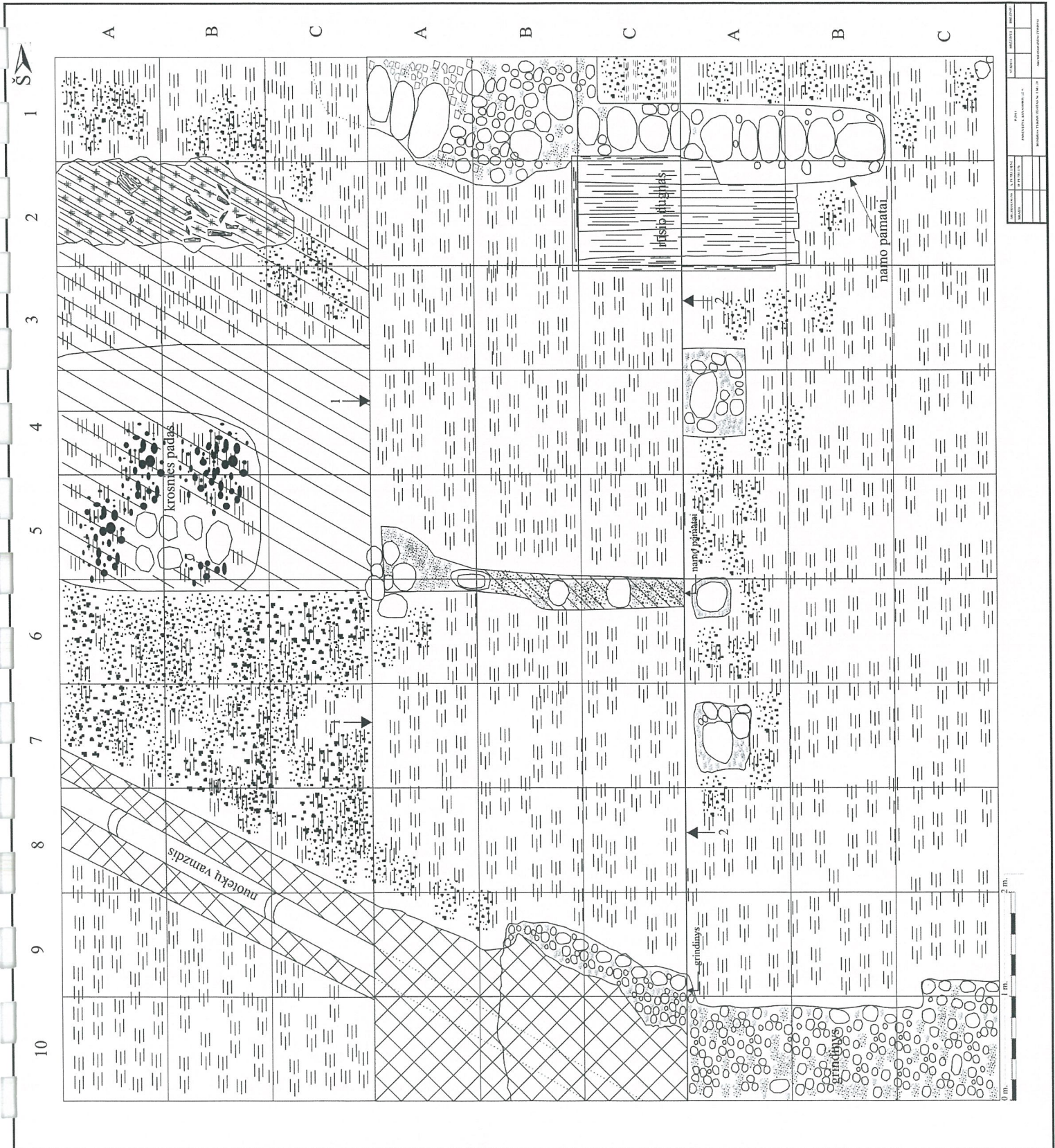

P SIENELĒS PJŪVIS 4

ARCHEOLOGAS	A. PETRULIENĒ	P-2011 PANEVĒŽYS, SAVANORIŲ 12 A	STADIJA	BRĒŽINYS	BRĒŽINIŲ
BRAIŽĒ	D. PETRULIS			10	
		PERKASA Nr.3, PJŪVIS 3,4, M 1:25	ARCHEOLIGINIAI TYRIMAI		

BENDRAS TYRIMŲ PLOTAS, PLANAS Nr. 1, M 1:20

PRIEDAS Nr.1

Pav. Panevėžio miesto ortofoto 2010 m.

8

⁸ Raudona spalva pažymėta tyrimų vieta

PRIEDAS Nr. 2

Pav. Panevėžio miesto ortofoto 1939-1940 m.

9

⁹ Raudona spalva pažymėta tyrimų vieta

MOKSLINEI ARCHEOLOGIJOS KOMISIJAI

PANEVĖŽIO KRAŠTOTYROS MUZIEJUS

2011 07 21 Panevėžys

**PANEVĖŽIO MIESTO ISTORINĖS DALIES (31872) SAVANORIŲ a. 12A SKLYPO,
KURIAME RUOŠIAMA PASTATO STATYBA, ARCHEOLOGINIŲ TYRIMŲ**

PROGRAMA

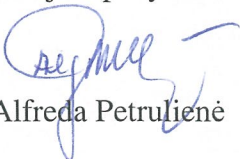
Panevėžio miesto istorinėje dalyje (31872), Savanorių a. 12 A sklype, kuris nuosavybės teise priklauso Paulinai Razgūnienei, gyvenančiai V. Alanto 5 B, Panevėžyje, UAB „Diskontas-turtas“, numatoma komercinio namo statyba. Žemės sklypo unikalus Nr. 4400-1820-0118, kadastrinis Nr. 2701/020-06-22, jo plotas -323 m². Teritorija, kurioje yra sklypas, ribojasi su Panevėžio buv. ješiboto, unikalus kodas 31420, teritorija, sklypo rytinis pakraštys padengtas asfaltu, šalia yra įvažiavimas į mašinų stovėjimo aikštelę, įstrižai pietiniu pakraščiu nutiesta komunikacijų trasa, o šiaurinėje pusėje palei šaligatvį auga dideli medžiai. Archeologinių kasinėjimų metu numatoma iširti keturias perkakas: 3x5 m dydžio, kurių bendras plotas būtų 60 m². Likusi sklypo dalis, kuri liks neužstatyta, kasinėti nenumatoma.

Šiuo metu vykdomi projekto rengimo darbai, žemės kasimo darbai nepradėti.

Pagrindinis archeologinių tyrinėjimų Panevėžio mieste Savanorių aikštėje 12 A rėmėjas yra sklypo savininkė Paulina Razgūnienė, UAB „Diskontas-turtas“, a.k. 300510497.

Archeologiniai tyrimai bus atliekami 2011m. rudenį. Juos vykdys Panevėžio kraštotyros muziejaus archeologė Alfreda Petrulienė, VU IF magistrantūros studijų archeologijos programos studentas Dovydas Petrulis (praktikos studijos).

Priedas: schematinis sklypo planas. (Archeologinių tyrinėjimų teritorija pažymėta brūkšniuotai). Panevėžys, Savanorių a. 12 A. M 1:500

Alfreda Petrulienė

LEIDIMAS

Leidimas galioja iki 2011-11-30

L E I D I M A S

vykdyti archeologinius tyrimus

2011-07-27 Nr. 186
Vilnius

Pagal Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 18 str. šis leidimas išduotas **A. Petrulienei**

vykdyti Panevėžio miesto istorinės dalies (31872), Savanorių a. 12A, Panevėžio m.,
archeologinius tyrinėjimus,

taip pat naudoti elektronines priemones, sudarinėti planus, filmuoti, fotografuoti, piešti, rinkti radinius ir mėginius tiriamame objekte.

Tyrimų projektas: Panevėžio miesto istorinės dalies (31872) Savanorių a. 12A sklypo, kuriame ruošiama pastato statyba, archeologinių tyrimų programa, 2011-07-21, Nr. 186.

Kontrolės skyriaus vedėjas

R. Kraujalis

SPECIALIEJI PAVELDOSAUGOS REIKALAVIMAI

SPECIALIEJI PAVELDOSAUGOS REIKALAVIMAI

2011-07-04 Nr. 12.10.P-286

1. Bendrieji duomenys:

1.1. Statytojas (užsakovas): Paulina Razgūnienė, V. Alanto g. 5B, Panevėžys, tel. 8 650 11093

1.2. Pareiškėjas (igaliojas fizinis ar juridinis asmuo): Paulina Razgūnienė, V. Alanto g. 5B, Panevėžys, prašymas 2001-06-22

1.3. Objekto pavadinimas ir adresas: Žemės sklypas Savanorių a. 7, Panevėžyje, kadastrinis Nr.
(žemės sklypas, statinys ar kitas daiktas,

2701/0020:430

adresas, žemės sklypo ar statinio nekilnojamojo turto registro Nr.)

1.4. Savininkas, valdytojas ar naudotojas: Paulina Razgūnienė, V. Alanto g. 5B, Panevėžys, UAB
(juridinio asmuo/asmuo, adresas, telefono Nr., el. pašto adresas)

„Diskontas-turtas“, a.k. 300510497

1.5. Turimos žinios apie objektą:

1.5.1. Teritorija, kurioje yra objektas: Panevėžio miesto istorinės dalies, unikalus kodas Kultūros vertybių
(kultūros vertybės pavadinimas, Registro kodas ar
registre 31872, teritorija, ribojasi su Panevėžio ješiboto, u.k. 31420, teritorija.

sąrašo Nr. arba saugomos teritorijos pavadinimas ir kiti duomenys)

1.5.2. Objekto, teritorijos naudojimo bei tvarkymo reikalavimai, nurodant šiuos reikalavimus nustatančius dokumentus:

1.5.2.1. Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas (Žin., 1995, Nr. 3-37; 2004, Nr. 153-5571), kiti teisės aktai.

1.5.2.2. Panevėžio miesto istorinė dalis - įregistruotas kultūros vertybių registre objektas, būtina vadovautis LR nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 9 str. nuostatomis.

1.5.2.3. Valdytojo teisės ir pareigos nustatytos LR nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 14 str.

1.5.3. Projektavimo darbų pobūdis: Komercinio pastato statybos projektas, Savanorių a. 12A, Panevėžio m.
(paraiškoje nurodyti projektavimo darbai)

1.5.4. Objekto fizinė būklė: _____

(pagal STR 1.12.01:2004, STR 1.06.03:2002)

1.5.5. Turima objekto tyrimų ir kita dokumentacija: Panevėžio istorinės dalies nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos aktas 2008-03-31 Nr. PN-RM-18.

1.5.6. Galiojantys teritorijų planavimo dokumentai: Panevėžio miesto kultūros paveldo tinklų schema, patvirtinta Panevėžio miesto savivaldybės Tarybos sprendimu 2005-11-24 Nr.1-39-5.

1.5.7. Sprendinių poveikio aplinkai vertinimas: -

1.6. Kiti dokumentai: išrašas iš kultūro vertybių registro, 2 l. (pridedamas).

(išrašas iš registro, apsaugos sutartis, apsaugos reglamentas)

2. Reikalavimai statinio projektavimui:

2.1. Projektas turi būti rengiamas STR 1.01.01:2005 „Kultūros paveldo statinio tvarkomųjų statybos darbų reglamentai“, paveldo tvarkybos reglamento PTR 3.06.01:2007 „Kultūros paveldo tvarkybos darbų projektų rengimo taisyklės“, STR 1.05.06:2010 „Statinio projektavimas“ nustatyta tvarka.

2.2. Reikalavimai statinio architektūrai: maksimaliai išsaugoti istorinį urbanistinį audinį, užstatymo morfotipą, charakteringą planinę erdvinę struktūrą, išryškinant autentišką urbanistinį architektūrinį charakterį, susiklosčiusi perimetrinio užstatymo tipa; naujo statinio siluetas, tūris, aukštingumas, užstatymo linija, kompozicija, mastelis ir fasadų medžiagos turi derėti prie susiklosčiusios urbanistinės struktūros.

2.3. Reikalavimai statybos sklypui: neištirtoje teritorijoje reikalinga atlikti tyrimus.

2.4. Privalomi tyrimai: archeologiniai.

2.5. Reikalavimai projektuotojui: paregti tvarkomųjų paveldosaugos darbų projektus turi teisę kultūros ministro patvirtinta tvarka atestuotas specialistas.

2.6. Kiti reikalavimai: projektas rengiamas prieš projektavimą atliktų tyrimų pagrindu, tyrimu ataskaitos
(konkrečiu atveju galintys turėti įtakos saugojimui ar projekto sprendiniams)

yra sudėtinė projekto dalis.

Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos
Panevėžio teritorinio padalinio vyriausioji specialistė

Birutė Beresnevičienė

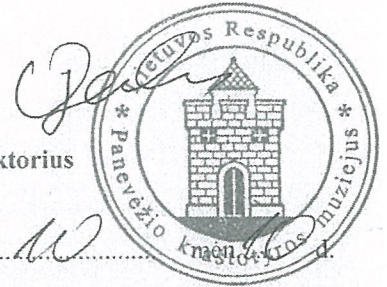
EKSPONATŲ PRIĖMIMO-PERDAVIMO AKTAS

TVIRTINU

Muziejaus direktorius

2011 m.

.....

PANEVĖŽIO KRAŠTOTYROS MUZIEJUS

Im. kodas 190431446, Vasario 16-g. 23, 35185 Panevėžys, tel. (8-45) 461973

EKSPONATŲ PRIĖMIMO-PERDAVIMO AKTAS

2011.... m. spaliomėn. 4..... d. Nr. _____

Panevėžio kraštotyros muziejus, atstovaujamas S Libikienės, vyr. rinkinių saugotojos _____
(Muziejaus pavadinimas) (Pareigos, vardas ir pavardė)

2011.... m. spalio... mėn.....12.....d. priėmė, o Alfreda Petrulienė, archeologė _____
(Fizinio asmens vardas ir pavardė arba juridinio asmens pavadinimas, adresas, kontaktiniai duomenys)

perdavė radinius iš Savanorių a. 12 A arch. kasinėjimų muziejui šiuos muziejinės reikšmės daiktus:
(Nuolat ar laikinai saugoti (kas reikalinga – įrašyti))

Nr.	Eksponato arba muziejinės vertybės pavadinimas ir trumpas aprašymas	Skaičius	Būklė	Kaina	Suma	Pastabos
1.	Moneta (neaiški), rasta Savanorių a.12 A, 2011 m p.3,3C	1	pažaliavusi			Sk. 2,2 cm
2.	Moneta carinės Rusijos, 1870 m, iš Savanorių a. 12 A rasta perkasoje 2,4A kv. 48 cm gylyje	1	pažaliavusi			Sk. 2,4 cm
3.	Saga metalinė, Panevėžys, Savanorių a.12 A, p. 2	1	pažaliavusi			Sk 2 cm
4.	Moneta, carinė Rusija, rasta Savanorių a. 12 A, 2011 p.3., 3A kv.	1	pažaliavusi			Sk. 2,7 cm
5.	Moneta: lietuviškas centas, 1925 m, rasta p. 3, kv. 5A	1	pažaliavusi			Sk.2cm.
6.	Šaukštelis metalinis, rastas p.2.Savanorių 12a	1	aprūdijęs			9,4x2,3 cm
7.	Šovinio tūtelė, metalinė, Savanorių a. 12A, p. 3, kv. 2A, gylis 40 cm	1	aprūdijusi			5,3x1,4 cm
8.	Moneta (neaiški) Savanorių a. 12 A,p. 3;4A kv. 95 cm gylis	1	aprūdijusi			Sk. 2,5 cm
9.	Peilis geležinis, Savanorių a. 12 A; p.1	1	Dalis nulūžusi			14x2 cm
10.	Metalinė peilio rankena, Savanorių a. 12 A; p. 1	1	pažaliavusi			11x2 cm

Kartu Panevėžio kraštotyros muziejui neatlygintinai neribotam laikui perduodama teisė prieš tai pakartotinai neatsiklausus asmens ar įstaigos iš kurios muziejinės vertės daiktai perimti juos viešai rodyti, atgaminti bet koku būdu ir forma, platinti kopijas, išleisti, viešai skelbti (tame tarpe internete), versti į kitą kalbą, adaptuoti ir inscenizuoti.

Iš viso priimta (skaičiais ir žodžiais) 10 (dešimt)

Aktas sudarytas 2 egzemplioriais.

Priėmė (Pareigų pavadinimas)

S. Libikienė

Perdavė (Pareigų pavadinimas)

A. Petrulienė

Straipsnis leidiniui „Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 2011 metais“

Archeologiniai tyrinėjimai Panevėžyje, Savanorių aikštė 12 A

Tyrinėjimų plotas Savanorių aikštėje 12 A priklauso Panevėžio miesto istorinei daliai (31872). Šis sklypas ribojasi su buvusia turgaus aikšte – dabar autobusų stotis. Neturtingiausias miesto kvartalas rytinėje Turgaus aikštės pusėje buvo vadinamas Slabada. Čia siaurose ir negrįstose gatvelėse ir skersgatviuose buvo susigrūdusios dauguma neturtingų žydų lūšnų. Nešvarumai į šią teritoriją atitekėdavo ir iš Ramygalos gatvės bei Turgaus aikštės, o Sirupiu pasiekdavo Nevėžį. 1891–1892 m. Sirupio vaga buvo išvalyta, sutvirtinti šlaitai ir situacija kuriam laikui pagerėjo. Bet 1908 m., ruošiantis choleros epidemijai, Slabada vėl pripažinta potencialiu ligos židiniu. 1909 m. Slabados teritorija miesto lėšomis išgrįsta, o 1911 m. gubernijos administracija joje įrengė kanalizaciją.

Buvęs Slabados kvartalas 1929 m. inžinieriaus M. Stanevičiaus sudarytame miesto plane įvardintas Gedimino aikšte (sovietmečiu buvo: Keturių komunarų, dabar Savanorių aikštė). Turgaus aikštė tapo Laisvės aikšte, iš kurios rytų kryptimi vedė trumpos gatvelės: Sinagogos, Jungiamoji, Fromo–Gužučio, Amatų (pastaroji vėlesnių rekonstrukcijų pasėkoje tapo Vilniaus gatvės tęsinium). Nuo Fromo–Gužučio gatvės ties ješiboto pastatu šiaurės kryptimi atsišakojo Rabino Icelio gatvė.

Šis sklypas suformuotas neužstatytoje teritorijoje. 1939–1940 m. Panevėžio miesto ortofoto nuotraukoje, kurioje užfiksuoti visi miesto centro, taip pat ir Fromo–Gužučio gatvės (dabar Savanorių a. pietinis pakraštys) statiniai, – suformuotame ir tyrinėtame Savanorių a. 12 A sklype pastatų jau nematyti (1 pav.). Kadangi praūžus I-ojo pasaulinio karo negandoms, gaisrams, šioje miesto teritorijoje, pietiniame Gedimino aikštės pakraštyje žydų bendruomenė pastatė naują pastatą ir įkurdino žydų dvasinę seminariją – ješibotą, jo artumoje, gal būt, laikinai buvo likusi laisva, neužstatyta erdvė, o tas laikinumas tęsėsi iki šių dienų. Kad šioje miesto teritorijoje amžių bėgyje buvo gyvenama, o minėtas laikinumas užsitęsė dėl istorinių aplinkybių, parodė 2011 m. archeologiniai tyrinėjimai.

2011 m. archeologinių kasinėjimų metu iširtos trys didelės, 3x10 m dydžio perkastos bendrame 90 m² plote, būtent toje vietoje, kur numatoma pastatyti komercinį pastatą. Tyrinėjimų teritorija vakariniu galu remiasi į pokario laikotarpyje rekonstruotą mūro pastatą Savanorių a. 12, šiaurinėje sklypo pusėje palei šaligatvį auga didelių liepų eilė, o iš pietų ir pietryčių supa asfaltuotas kiemas – mašinų stovėjimo aikštelė. Prieš pradėdant archeologinius kasinėjimus sklype Savanorių a. 12 A didesnėje jo dalyje teko technikos pagalba nuimti asfalto dangą.

Perkasoje 1 (30 m² dydžio) fiksuotas iki 1 m storio kultūrinis sluoksnis, kuris 7, 8, 9 A, B, C kvadratuose visiškai suardytas kasant komunikacijų trasą. Įžemis pirmoje perkasoje atkastas 150 cm gylyje, komunikacijų trasos gylis – 200 cm. Perkastos rytiniame pakraštyje, 4–6 C kvadratuose

atsidengė plytų mūro griuvėsiai, jų liekanos išskleistos paviršiuje 10–30 cm gylyje. Perkastose, judintose žemėse viršutiniame grunto sluoksnyje atkasta keletas nedidelių, iki 10–15 cm skersmens, pavienių lauko akmenų, o 5 A, B kvadratuose pilkšvame žemės grunte, kur pavieniui prisimaišę degėsiai ir medienos angliukai, 50–55 cm gylyje atkasta viename lygyje paklotų, bet jokių skiediniu tarpusavyje nesurištų, laisvai išdėliotų lauko akmenų grupė. 90x60 cm plotelyje išdėliotų vidutinio dydžio akmenų klojinys, susidarė iš dviejų eilių: vienoje eilėje – 3, kitoje išdėlioti 4 akmenys. Tyrimų eiga parodė, kad tai netaisyklingo stačiakampio formos, nutolusi nuo perkastos vakarinės sienelės per 70 cm, krosnies pado liekana.

Perkastos šiauriniame gale 1–3 A, B, C kvadratuose atidengiamas gruntas buvo permaišytas: po žvyruotu su gausiomis plytų duženomis sluoksniu 20–50 cm gylyje palaipsniui atsidendė tamsėjantys su molio, degėsių, pelenų priemaišomis prisotinti sluoksniai. 2 A, B kvadratuose, 138 cm gylyje išsiskyrė pailga, netaisyklingos formos ypač tamsios žemės dėmė, kurioje pastebėti supuvusių lentų, medienos (raštelio) likučiai. 1–5 A,B,C kvadratuose tamsus 50–140 cm gylyje intensyvus kultūrinis sluoksnis pasižymėjo XVIII a. pabaigai ir XIX a. pradžiai būdingais radiniais: gausiomis molinių puodų, dubenėlių, fajansinių indų su garsios Rusijoje Kuznecovo manufaktūros ženklais (įspaudais) šukėmis, metalinių dirbinių fragmentais.

Perkasoje 2 (30 m² dydžio) fiksuotas nenatūraliai susisluoksniavęs kultūrinis sluoksnis nuo 50 iki 160 cm gylyje. Įžemis 2-oje perkasoje atkastas skirtinguose gyliuose: 1–4 A, B, C kvadratuose – 160 cm gylyje, 5–6 A, B, C kvadratuose 90–95 cm gylyje, 7, 8 A, B, C kvadratuose po pilkšvu molingu sluoksniu – 70–80 cm gylyje. Po nuardyto asfaltu atidengtas užpildo žvyro, susimaišiusio su skalda ir smėliu, gruntas. Pietiniame perkastos gale, 9–10 A, B, C kvadratuose po žvyruotu perkastu sluoksniu 15–20 cm gylyje palaipsniui atidengtas išlikusio iš XX a. pradžios akmeninio grindinio, vadinamo bruku, fragmentas.

Perkastos šiaurinėje pusėje 1–5 A, B, C kvadratuose atidengiamas gruntas po plytų duženu sluoksniu buvo tamsus, jame gausiai įsimaišę buitinių atliekų likučiai: keletas vilnono audinio skiaučių, odinis, vyriškas, nudėvėtas batas, metalinė saga, sunkiai atpažįstami surūdiję, sunykę daiktai, tokie kaip peilio geležtė, žibalinės lempos dagtis ar žalvarinis ornamentuotas, 3x27cm dydžio (gal knygos viršelio) apkaustėlis. 4 A kvadrato, 35 cm gylyje rasta carinės Rusijos moneta su 1870 m. data. Šioje perkastos dalyje, matomai buvusio gyvenamojo namo vidinėje erdvėje, nenatūraliai susisluoksniavusiame fiksuotame kultūriniame sluoksnyje nuo 50 iki 160 cm gylio ypač gausu keramikos šukių. Rasta juodos keramikos indų, ir degtų, žiestų, glazūruotų ir neglazūruotų puodynų, ąsočių balzamui, aliejui, alui, pienui, puodų, puodelių, storasienu dubenėlių ir šimtus kitokių smulkių šukių. Šie indai buvę daugiausia moliniai, glazūruoti, raštuoti, ornamentuoti. Gausu ir fajansinių indų: lėkščių, lėkštučių, dubenėlių, porcelianinių lėkštučių, arbatinukų, puodukų šukių, kai kurios pažymėtos įspaudais, spalvotos. Iš jų išsiskiria koklio šukė.

Koklis buvo padengtas balta glazūra, jo paviršiuje iškiliumi bareljefu pavaizduota jaučio galva. 1, 2 A, B kvadratuose jau pilkšvame žemės grunte, kur pavieniui prisimaišę degėšiai ir medienos angliukai, 50 cm gylyje atidengta viename lygyje paklota, stambių ir vidutinio dydžio lauko akmenų pamatų eilė. 2-oje perkasoje, 2 B, C kvadratuose, 140–145 cm gylyje pradėjus valyti atkasamo buvusio 110 m pločio rūšio medinės grindis (išliko 6 vakarų – rytų kryptimi paklotos lentos).

Perkasoje 3 (30 m² dydžio) fiksuotas įžemis skirtingai: po 110 cm storio kultūriniu sluoksniu 1–6 A,B,C kvadratuose, kuris ištirtas gyvenamojo namo plote, – 160 cm gylyje, 7–10 A, B, C kvadratuose dugnas iškastas iki 90–95 cm.

Perkasos viduryje, 5–6 A, B, C kvadratuose išlikę plytų mūro griuvėsių liekanos šalia atidengtų stambių pamatų akmenų, kurie pakloti eilėje 40–58–50 cm atstumu vienas nuo kito. Pamatai atkasti 50 cm gylyje kaip ir anksčiau minėti kiti pamatų akmenys. Šie pamatai nuo šiaurinės pamatų eilės, kurie atkasti 3-os perkastos 1 A, B, C kvadratuose, nutolę per 4 metrus, manoma, laikė vidinę namo sieną. Perkasos šiauriniame gale pamatai atidengti 50–60 cm gylyje, 1 B kvadrato tarp pamatų akmenų susidaręs tarpas, (akmenys išgriuvę), šalia pamatų akmenų eilės 1, 2 kvadratuose per visą perkastos plotį 60–75 cm gylyje atidengtas grindinys iš smulkių lauko akmenų.

2-os ir 3-os perkasų sankirtoje, 2 A, B, C kvadratuose, 140–150 cm gylyje aptiktas nedidelis, 1,40x1,10 m dydžio, grištas medinėmis lentomis, rūšys. 3-os perkastos 1 C kvadrato išlikusi 105 cm aukščio šiaurinė, gulsčiomis lentelėmis apkalta sienelė, prigludusi prie pamatų ir įgilinta iki 160 cm bendro rūšio dugno. Atkasant užverstą rūšio erdvę, rasta gausiai keramikos, stiklinių butelių ir indų šukių, geležinių vinių, kitokių geležinių daiktų fragmentų (2 pav.).

Perkasos 3, 4 A, B, C kvadratuose pavieniui rastos 3 stipriai pažaliavusios monetos, koklių, keramikos šukių, 2 panašūs į taureles indeliai rupiu, neglazūrotu paviršiumi, rusvos spalvos, aptrupėjusiais kraštais, 3,6 cm ir 5 cm skersmens, 5 cm aukščio, lygiu dugnu, (medžiaga, iš kurios pagaminti indeliai, labiau primena šamotą, o paskirtis gali būti apeiginė) (pav. 3, 4).

Remiantis visų ištirto kultūrinio sluoksnio darinių paskirtimi visose trijose perkasose, bendrame 90 m² plote (gyvenamojo namo pamatai, krosnių padas, krosnių stovėjimo vietos, buitinės paskirties rūšys, kiemo grindinio fragmentai, plytų mūro liekanos) ir gausiais radiniais (rastos 5 monetos), galima teigti, kad šioje vietoje gyvenamas namas galėjo būti pastatytas XVIII a. pabaigoje – XIX a. pradžioje, gyventa dar ir XX a. pradžioje. Remiantis išlikusiais planais ir vietovės žemėlapiais pastebėta, kad ši vieta po I-ojo pasaulinio karo gaisrų ir permainų liko neužstatyta.

Santrauka

Tyrinėjimų plotas Savanorių aikštėje 12 A yra Panevėžio miesto istorinės dalies (31872) teritorijoje. Šis sklypas ribojasi su buvusiu turgaus aikšte – dabar autobusų stotis. Tai buvęs neturtingiausias miesto kvartalas rytinėje Turgaus aikštės pusėje, vadintas Slabada. 2011 m. archeologinių kasinėjimų metu ištirtos trys 3x10 m dydžio perkasos, bendrame 90 m² plote. 105–110 cm storio kultūrinis sluoksnis atidengtas ir ištirtas labiau šiaurinėje perkasų dalyje, 1–6 A,B,C kvadratuose, kur pasiekus 140-160 cm gylį fiksuotas žžemis. Remiantis ištirto kultūrinio sluoksnio darinių paskirtimi visose trijose perkasose bendrame 90 m² plote, kur atidengti gyvenamojo namo pamatai (fragmentai), krosnių padas, krosnių stovėjimo vietos, buitinės paskirties rūšys, išgrįstas lentomis, kiemo grindinio fragmentai, plytų mūro liekanos ir gausiais radiniais: 5 monetomis, metaliniais apkaustais, specialios paskirties indų, ornamentuotų koklių ir šimtų įvairiausių puodų, puodynų, dubenėlių, lėkščių, lėkštučių, ašočių, butelių ir kitokių molinių, keramikinių, stiklinių, metalinių, indų šukėmis, galima teigti, kad šioje vietoje gyvenamas namas galėjo būti pastatytas XVIII a. pab. – XIX a. pradžioje, kur gyventa dar ir XX a. pr.